

મહિયારી લીલાવતી.

અપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર,

બુકસેલર સાકરલાલ બુલખીદાસ.

રીચીરાલ મહાવાદ.

૨૩૮-૨૮

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઇટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૩૮-૧૮ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ મહિયારી લીલાવતી

વિષય ૬-૧૨

મહિયારી લીલાવતી

અધ્યાપી પ્રસિદ્ધ કરનાર,
અકસેલર માકરલાલ અભાષીદાસ
ગીચીગાડ-અમદાવાદ.

આવૃત્તિ પાચમી

પ્રત ૪૦૦૦

(સર્વે હક પ્રસિદ્ધકરણે અધીન રાખ્યા છે.)

સને ૧૯૨૮

સવત ૧૯૮૪

મુદ્રક:-પુરુષોત્તમદાસ માકરદાસ 'કે. કે. સ્ટે. મુદ્રાલય'
 ગીચીગાડ પુલ નીચે ટીકાવાડી-અમદાવાદ.

કીંમત રૂ. ૦-૪-૦.

૧૪૮૧૬
તૈયાર છે. સચિત્ર સંસારોપયોગી ગ્રંથ તૈયાર છે.

પ્રત્યેકગૃહસ્થાશ્રમી અર્થાત સંસારી નરનારીએ

:: નિત્ય અભ્યાસ કરવા લાયક ગ્રંથ ::

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ
અમદાવાદ

ગ્રંથાલેખક
સંસાર શિક્ષક.

ગુજરાતી કૉપીરાઈટ-સંગ્રહ

યુવાવસ્થાથી શરૂ કરી સંતાન ઉત્પન્ન થાય ત્યાં મુધીની સધળી
હકીકત વિસ્તારથી પતિ પત્નીના સંવાદ રૂપે આ ગ્રંથમાં લખેલી
છે. બાળકો ન જન્મતાં હોય એવાં માબાપો આ પુસ્તકમાં લખ્યાં
પ્રમાણે વર્તે તો જાતે નિરોગી રહેવા ઉપરાંત નિરોગી સુંદર, અને
દીર્ઘાયુષી સંતાનો મેળવી શકાશે.

આ પુસ્તક જીવાની જાળવી રાખવા

મધ્યસ્થનાર પ્રત્યેક નર નારીએ

વાંચવું જોઈએ.

સુંદર છપાઈ. એન્ટિક કાગળ, સંખ્યાબંધ ચિત્રો

એ આ ગ્રંથનું આકર્ષણ છે.

પૃષ્ઠ સંખ્યા લગભગ ૨૫૦ મૂલ્ય રૂ. ૨-૮-૦

મળવાનું ઠેકાણું:—

બુકસેલર—આકરદાસ બુલાખીદાસ

રીચીરોડ—અમદાવાદ.

લિલાવતી.

મંગળાચરણ.

સુત્રધાર—(રંગભૂમિમાં આવી પ્રભુની પ્રાર્થના કરે છે.)

“ જો તું ખ્વારી ચાહે સારી ”—ટંક.

જય જય સંપ્રેશ્વર સુખદાતા, સેવા માગુ હું હર્નાશ;
પુજ ગુણ ગાતા દુઃખ સહુ જતાં, દીન સેવકના આનેદીશ
હોય કદી જો વંક, તોય પણ રંક જાણી નવ કરશે રીશ;
શેવક થાપી વાંચીત આપી, પૂર્ણ કામના કરશે ઈશ.
સાધ્ય આ સમે, તાત ઘો તમે, અન્ય ગુંથવો, એ મુને ગમે.
અતિ મતી નથી, સત્ય કહું કથી, વીવેક વાણી ઘો;
શશિ સુત નામે છે શિષ, જય જય.

પ્રકરણ ૧ લું.

સુત્રધાર—(રંગભૂમિ મધ્યે આવી) અહો ! શ્રોતાજનો આ
જંબુદ્વીપના, ભરતક્ષેત્રને વિષે, કૌશાંબી નામે નગરીમાં ધનાઢ્ય
શેક સદાશ્રુના સુત સુમતિવિલાસની લલના “ લિલાવતી ” એ
પોતાતા પતિને વેશ્યા વ્યસનથી નિષેધી કેવી રીતે કળા કેળવી,
પોતાના પાસમાં પકડી, પ્રિતમને પોતાનો ઠીધો, તેનો સારાંશમાં
અધિકાર, શ્રવણ કરાવવા ઉત્કંઠીત થયેલો જે હું, તે સર્વ સદ્-
બ્રહ્મચોને, નમ્રતાપૂર્વક વિનંતી કરી કહું છું કે, એકાગ્રહચિત્તે શ્રવણ
કરી શેવકને કૃતાર્થ કરશે. આ સાંભળી વિદુષક આવી કહેવા શાએ ?

વિદુષક—

ગીતી.

સુત્રધાર સંભળાવે, તે શાઈ મન આ જામતે માને;
પ્રનામ કહે તે આખું, યાર કંઈ આ બહોદુર બંદાને.
હુએ નીચે આવે, આ જો કાળજી હું પકડી રાખું;
તેમ રહું સુણવાને, કાચા ફાડી જનમડળ આખું.

સુત્રધાર—

ગીતી.

તો સાંભળ તુ ભાઈ, શેઠ સદાકૃપના ધરની વાતો:
કાન દધ ફેરાણે, કથન સુણી તું ચા મન રળીઆતો.

વિદુ—વારૂ ભાઈ હું તો આ સાંભળવા બેઠો, પણ તું બડકંશ મા ?
એમ કહી કાન દધ સાંભળવા બેઠો, તેટલામાં સદાકૃપ શેઠે પોતાની
ત્રી સેજલદે ને પુછયું ?

સદાકૃપ—કેમ પ્રિયા ! હવે આપણે સુમતી સુધર્મો ખરો !

સેજલદે—(કમ્બે હાથ દધ બોલ્યાં) શું માફ કપાળ સ્વાર્થી-
આની સોગતમાં તો તદ્દન નિર્લજ નિવડ્યો છે હવે તો તેની સોગત
તગવો તો થાણું સાફ.

સદાકૃપ—(બોલ્યો) ઠીક છે. આવવા દે સાળા સ્વાર્થીઆને
પછી તેની વાત, તેવામાં સ્વાર્થીઆને આવતો જોઈ શેઠાણી બોલ્યાં.

સેજલદે—હ્યો આ બહુ કમઉ આવ્યા જોયા કે ! આ સાંભળી
નરતજ શેઠે સ્વાર્થીઆને ધમકાવી કહ્યું.

સદાકૃપ—

ગીતી.

તજને સ્વારથીઆ તુ, સાફ કહું છું સોગત સુમતિની:
આજ પછી જો જાણી, નકી મોકલું પાસે પુરોહિતની.

સ્વાર્થી—

ગીતી.

ભમે શેઠ જૂલ્યો, આ ચાલ્યો હું તો અરસખારે:

પણ સુમતી સાચવજો તમે, કહું તો હું કહું છું ભારે.

સ્વાર્થીઓ સુમતિવિલાસને સોયતો એક બજાર તરફ એકઠો થયો તે વારે સ્વાર્થીઆને, સુમતિએ પુછયું.

સુમતિ—કેમ જાણ બાદથી બધી વારે ક્યાં? તે વારે સ્વાર્થીઓ મોટ્યો.

સ્વાર્થી—અરે જાણ હુંતો તમારા ઘેર તમને બોલાવા ગયો હતો, પણ તમે મળ્યા નહિ.

સુમતિ—વારે ઠીક થયું, આપણે અંત્રે મળ્યા તો બોલ હવે કેની તરફ ફરવા જવાનો ઇરાદો છે.

સ્વાર્થી—સાહેબ મને પુછો તે આ વારાંગનાઓના મહેલ તરફ જોવાની મને સારી છે પણ માઈ અંગરખું મેલું છે તેથી મારાથી તો આવારો નહિં મારે આપ એકલા જાવ.

સુમતિ—મૂર્ખ અંગરખું મેલું છે તો માઈ પહેર. મારાથી એકલું જવાયજ કેમ?

સ્વાર્થી—વારે શેઠ લાવો, બસે તમારે પણ મન રાખવું. એમ કહી ખંને જણ ફરતા ફરતા કામસેના નામની વારાંગનાના મહેલ નીચે આવી હિજા રહ્યા. કામસેના ઝડપેથી સુમતિવિલાસનું સ્વરૂપ જોતાંજ અત્યંત મોહ પામી. પોતાની સખી કળાવતીને કહેવા લાગી.
કામસેના (ગીતી.)

ઓ આવે અલખેલો, છેલ્લ જખીલો છેતરી અહીં આવે;

તો મમ મનકુ મનને, એ વિશ્વ મુજને અમ નહિ બાવે.

કળાવતી—(પોતાની સખીને મોહન થયેલી જણી જોલી.)

આ અહીં અલખેલો, હસ્ત મુઠીને હું હિપર આપું;

સોગતીઓ સમજવી, લલિત મમનથી લલ્લ વસાં લાગું.

એમ કહી મહેલેથી નીચે આવી સુમતિવિલાસનો કર પકડી
કહેવા લાગી.

(નિર્બળ શત્રુ સખળ રાજપર) એ રાહ.
બલે પધાર્યા આપ આંગણે, અલભેલા હિપર આવો;
બાવરી બાપ બનાવી બાળા, જોર કરીને ક્યાં જવો.
ચાલો આવો મારી સાથે, છોડી સોળતનો સંગ;
રોજ રમો રામા સાથે, પોઢીને પલંગ;
આશાની નિરાશા કરો, રંગીનીના ભંગ; ચાલો બલે
આ સાંભળી સુમતિ તો, તરત શરમિદો થઇ, નીચે જુસામી
દ્રષ્ટિ કરી હોમો રહ્યો તે વારે સ્વારથીઆએ સુમતિને કહ્યું.

સ્વાર્થી— (તુનકુમલાજીઅરવા) એ રાહ.

શેઠ જ્ઞાને શરમાઓ, છો મિત્ર મારા. ટેક.
જાઓ ખુશીથી ખોટી ના ચાશો, મનો પ્રેમીને પ્યારા મળે;
મિત્ર તમારો નહીં કહેનારો, આજે કૃત્ય તમારા;
આપો અંગુઠી જમવા જવું છે, તમે શેઠ સારા.

સુમતીવિલાસ તરતજ અંગુઠી કાઢી સ્વાર્થીઆના હાથમાં
મુકી બોલ્યો.

સુમતિ— ગીતિ.

આ લેને અંગુઠી, આંગળાએ ધાલીને જા જમવા;

કાષ્ટ મુખે ના કહેજે, કામ આપણે આદરીએ આવાં.

વીંટી લઇ સ્વાર્થીઓ સુમતિને સલામ કરી બોલ્યો? શેઠ
સાહેબ હું હવે રજા લઉં છું. આપ સાહેબ બલે ગુણકાના ધર બધી
પધારો એમ કહી સ્વાર્થીઓ રસ્તે ચાલતો થયો. રસ્તામાં ચાલતો
સ્વાર્થીઓ ખુશી થતો મનમાં કહેવા લાગ્યો.

સ્વાર્થી—અહા ! આજે તો લીના મજેશ બેઠા, વિંટી આવી છે તે વેચી ખાઈ પી મોઝમઝા ઉડાવીશું. આવા પૈસાદાર લોકના પુત્રને ફોસલાવી પટાવી ખીસ્સા ખાલી ન કરીએ તો આપણું ઉદર તે કેમ ભરાય ? આ દુનિયામાં પૈસા પૈસા પૈસા ! પૈસા વિના ઠાપ પીતરાઈ થવા આવે તેવું નથી. વળી કહ્યું છે કે,-

(પૈસે પૈસે તેરી અજબની) એ રાહ.

જર વિના નર ખર સમ જણો, કળે તેની કાયા;

સગા સહોદર મિત્ર માનની ધરે, ન મનથી માયા.

દામ વિના સન્માન મળે નહીં, દામડીવાળાં ડા'યાં;

હોય મૂરખ પણ એ સા ઉત્તમ, આ જગમાં ગવાયાં.

મૂરખ જરથી મો'ટાં મો'ટાં જર વિષુ ખોટાં.

વસ્તુ વિના નર પશુ ગણાયાં, આ જગમાં જે જાયાં,- જર.

માટે ચાલ જીવ જે થયું છે તે ઠીકજ થયું છે, એમ કહી જવા માંડે છે; તેટલામાં રામો અને મોદકીઓ સુમતિને-સોષતા સોષતા ત્યાં આવી પહોંચ્યા, સ્વાર્થીઆ સાથે સુમાતને નહીં જોતાં રામો સ્વાર્થીઆનું કાંકું ઝાલી બોલ્યો.

રામો—અલ્યા સ્વારથીઆ સાચું બોલ-શેઠને ક્યાં સંતાબ્યા છે. મોદકીઓ પણ તેની જોડેજ બોલ્યો.

મોદકી—સાળા તારી સાથે હતા ને ક્યાં ગયા ? સત્વર બોલ નહીં તો બંબળવું છું.

સ્વાર્થીઓ—(ક્રોધ કરીને બોલ્યો) સાળાઓ તમારે પારકી શી પંચાત છે. હ્યો આ રૂપીઆ ને માવ રાજી, બહું કરશો તો ઘેર જશો, આ રોડથી બંને જાયુ નહીં કરતાં તેવું કાકું ઝાલી બોલ્યા.

રામો-મોદકી—સાળા હાલ્ય શેઠ પહિ, પછી તારી વાત,

એમ કહી જતે જણ્ય સ્વારથીઆને શેઠ પાસે લઈ ગયા.

અહીંઆં સુમતિવિલાસના પ્રેમનો દ્રઢ નિશ્ચય જોઇ કામસેના સુમતિ પ્રત્યે કહેવા લાગી.

કામસેના—અહો પ્રાણનાથ ! આપ વિના મુને એક પણ પણ્ય અણુમતી થઇ પડે છે. આપના સિવાય આજથી હું અંબર પુરુષ બ્રાત અને તાત સમાન મણી ચુકી છું માટે કૃપા કરી હવે પછી આવોજ પ્રિતનો રસ પાથરજો.

સુમતીવિલાસ અણુકાનો ધાડો પ્રેમ પોતાની ઉપર જોઇ બોલ્યો.

સુમતિ—હે પ્રેમી પ્રીયા ! જેમ વાગણ્ય મૃગને ઘેર છે તેવી જ રીતે ત્હેં મને પ્રિતિ પાસમાં ઘેરી લીધો છે, તેમ તારા મંદ મંદ હાસ્યમાં માફ મન મોહી રહ્યું છે માટે આ કાળાંતરે આપણે કદી પણ વિખુટા પડવાનો વચ્ચત આવશે નહીં તે અચીત માનજો : પરંતુ સાંભળ.

(ગીતી.)

સમય થયો તેથી હું, હાલ જરૂર ધર માત પિતા પામે;

કામસેના—ઉપાય કાઢી કરશો, નેહ તજીને નાથ શું જવાશે.

સુમતી—આ આવ્યો અણબેલી, આ ધડીએ જઇ આ મંદર આવું;

કામસેના—નાથ નમેરા થઇને, જરૂર આપને ઘટે નહીં જાવું.

વેશ્યાને સમજવા તરત સુમતિવિલાસ પોતાના બાપને ઘેર આવ્યો ને જાનોમાનો, શીડી પુડે સંતાઇ રહી શેઠ શું બોલે છે, તે એક ચીતે સાંભળવા લાગ્યો.

સદાઈ—બલ્યા રામા, સુમતિભાઇ હજી સુધી ક્યાં ગયો છે. પુછતાં તે વાર વચમાં મોઢકીઓ બોલી ઉઠે!

મોઢકી—શેઠ સાહેબ, આ સ્વાર્થીઆ સાથેજ મુજબને ઘેર.

તેથી રામે પલુ હીમત આણી બોલ્યો.

રામે—હા હા શાખ જોની સાથેજ. આ સાંભળી શોડાણીનો મુસ્સો હાથ રજો નહીં તે જોડણી બોલી ઉઠ્યાં.

સેજલદે—સ્વાર્થીઓ ! મારા પિતમા સામે સયું બોલ સુ-
મતિ ક્યાં છે ? નહિતો હમણાંજ પોલીસમાં પકડાવું છું. સ્વાર્થીઓ
બીઠ આણી બોલ્યો ?

સ્વાર્થીઓ— (ખીતી)

પડ્યો પાસમાં પોતે, વાંસી વેચ્છાની કાટે વળખી;

સેજ—કેમ નીશાધ કર્યો ના, રાંઠ તાહરી દાઢ કાં ન સળગી.

બોદકી—તારી સોખતમાં સો, દેવાદાર થઈ દેવાળે કુલે;

સેજલ—જા કાળું કર્યું તારું.....

રામે.....કાઠી મુકા ઝાંમ ઈઈ કુલે.

એમ કહી સ્વાર્થીઓને ધક્કો મારી રામાએ કાઠી મુક્યો અને
આ ધમાધમમાં સુમતિવિલાસ લાગ જ્યેષ્ઠ શેઠની તીજોરી કાઠી સર્વ
ધરેણું લઈ મુજકાના ઘર તરફ પસાર થઈ ગયો.

(પ્રથમ પ્રકરણ સમાપ્ત)

પ્રકરણ ૨ જી.

કેટલીક વારે સદાઈજ શેઠ જોરગમાં બઈ જીવે છે તે તીજોરી
ઉઘાડેલી માલગ પડી ને અંદર તપાસ કરતાં જીવે તો કાંઈ
મળે નહી, તેથી સુમતિવિલાસ ઉપર શક જવાથી શોડાણીને કંઈ
કહેવા લાગ્યા.

સદાઈ—પ્રિયા ! આ પુત્રને તે હવે શું કરવું, મારી તીજોરી-

માંથી તમામ ધરોણું લઇ મચ્છંતિ કરી ગયો છે તેની દુઃખમાં તો માઈ દીસ અહોનિશ અગ્નિની પેઠે તપ્યા કરે છે.

સેજ—સ્વામીનાથ ! હેય ! આપણા પ્રારબ્ધનોજ વાંક. પૂર્વે જેવાં ઉપાજન કર્યાં છે તેવાંજ ફળ પ્રાપ્ત થવાનાં છે. પ્રથમથી કાંઈ વિચાર્યું નહીં, ને છુટો મુક્યો તો પાછળથી પરવાવો કરવો તે સર્વ નિર્થક છે. માટે ભાવિભાવ હશે તે બનશે. આ વાત થાય છે તેટલામાં સુમતિવિલાસ અગ્રણ્યો થઇ, પોતાના માતપિતા આગળ આવી ઉભો રહ્યો. સુમતિવિલાસને અંદર પ્રવેશ કરતાં વાર શેઠાણી માતૃભાવને લીધે એકદમ બોલી ઉઠ્યાં.

સેજલહે— (ગીતી.)

ભલે આવ્યો તું ભાઇ, સમજી મધને સમજે તો સારું;

સદાકંથ—ધનથી નારૂ કે કારૂ, વારી ધડીએ શું કહીએ વારૂ.

સુમ૦—હા હા ! જ્યાં જઈ છું, સાંતો જાણીને જરૂરે જવાનો;

મરણ માથું પટકી, તમથી નહીં રોક્યો રહેવાનો.

સદાકંથ—મુકી મર્યાદા તહેં નફટ નિવડ્યો ફળમાં અંગારો;

સુમ૦—આ ત્યાડ્યો હું મારે, શોધી લાવજો હવે બીજો સારો,

એમ અપમાન કરી તરતજ સુમતિવિલાસ ગુણકાના ધર તરફ ચાલતો ગયો. આ દેખાવથી શેઠાણી અશ્રુપાત કરતાં થાકાં શેઠને કહેવા લાગ્યાં.

સેજલ— (ગીતી)

કેમ કરીશું કહોને, વહી ગયો આ કપુત્ર વઠેલો;

સદાકંથ—દરબારે દોરાવું; જાની રહેને ઉપાય છે છેલો.

એમ કહી તરતજ શેઠ લુગડાં પેહેરી રાજ કચેરીમાં આવ્યા ને જીદારને બોલાવી કહ્યું,

છડીદાર, મહારાજને કહે છે, બહાર સદાકુળ શેઠ આવેલા છે. તે . આપને મળવા રળ માંગે છે, આ સાંભળી છડીદાર તરતજ મહારાજને આવી કહેવા લાગ્યો.

છડીદાર—મહારાજને ધણીખમા ! બહાર સદાકુળશેઠ આવેલા છે. તે અંદર આવવાની રળ માંગે છે.

શુરસેન—ચોપદાર જ તેમને સત્તર " પ્રવેશ કરાવ. " મહારાજની રળ છે. એમ કહી ચોપદાર શેઠને રાજકચેરીમાં લઇ ગયો. સદાકુળ કચેરીમાં દાખલ થઇ. મહારાજને નમન કરી દ્વિકર-જોડી ઉભા રહ્યા, તે વારે મહારાજ શુરસેને શેઠને કહ્યું—

શુરસેન—અહો શ્રેષ્ઠ, તમારૂં આજે રાજસભામાં કેમ અવા-મનન થયું છે. તે વારે શેઠ નમન કરી જવાગ દીધો.

સદાકુળ— (ગીતી)

મહારાજ છે મારી, એક અરજ તે આપ હરે ધરશો;

ગુણકાના ધરમાંથી, પુત્ર અપાવી કૃપા મને કરશો.

મહારાજ એજ મારી અરજ છે.

શુરસેન—જેર જીલમથી જ્યારે. તમે શેઠજી તે લેવા માગો;

વાંક નથી વેશ્યાનો, નફ્ટ નિવડ્યો તુમ સુત ને નાવો.

વજીઅપરાધી વેશ્યા, કહોને શેઠજી શું તેને કહેવું;

કર્મ કરે તે સહેવું, ન કહી કાને મન સમજી રહેવું.

સદાકુળ— (નીરાશ થઇ)

હવે કંઈ શું હાથે વેશ્યા વમનથી હું નહીં ફાવું;

શુર—ચાલો શેઠ શરમથી, વળી સમજે તો હું પણ સમજવું.

(તે વારે સચિવ બોલ્યો)

સચિવ—આપ શ્રમ સિદ્ધ થોછો, હજુર હુકમ તો હસ્ત મૂકી લાવું;

શુરશેન—જવ શેઠ સાહે, અપારને પું સાણ સમજવું.

તેલમાં વિદુષક રાજકચેરીની વચમાં આવી મહારાજને કહેવા લાગ્યો.

વિદુ—મહારાજ મા'રી પણ એક અરજ છે ને બાપ, શ્રવણ કરી શેઠની પેઠે શેવકનાં દુઃખ દુર કરશે તો મોટી મહેરબાની થશે. તે વારે સુરસેનજી બોલ્યો.

શુરશેન—બોલ ! વિદુષક તારી શું અરજ છે ?

વિદુ—(સાંભળો સાહેબ અજબ તરકા) એ રાહ.

સાંભળો સાહેબ અરજ અમારી, ધરની ગોળી વંડી;

અધોરી અગીયારસે ઉઠી, શુક્રે મારે બરી.

દાતણ કર કહેતા તો, આવે લાઇ બાવળની સાંઠી;

પીટે આવીને પાછળથી, જણે નાગણ નાઠી.

કે આવે આંગણુ માગણુતો, જણે કરીને ઝાઝી;

વચનોને વરસાલી મુકે, જણે કુતરી ગાઝી.

કાચ કલેઝરપ કામની, વાંકુ બોલી વહવું:

ના કાવે તો ધરમાં આવી, છેડે વાળી રડ્યુ.

સુરમાથી વસ્તુ ચોરીને, બાળકને બઝુડે;

હું પુછું તો આવી કેહે, જા તું તો કાળે મુંદે.

નાહાવા ધાવાનો નિમ હેવો, રાખ્યો માસે;

મહારાજ ભડકીને મરીએ, જણે જુડણુ બાસે.

સુધરીના સરખું છે માથું, જુઓ લીખોનું જોર;

જણે ઝાડોપરથી પડીયા, આંખા મહામ મો'ર,

વડી અતુર એથી છે મા'રી, વા'લી વાધણુ વહુ:

એને ઉમમણી બાગોળે, ગરબ મારો સહુ.

આ સાંજાની સર્વ સભા હસવા લાગી બાદ મહારાજના હુકમથી સભા બંધમારત કરી, રાજ પ્રધાન સદાશંકરને લઈ ભરતજ કામસેનાને ક્ષેત્ર લાવ્યા, કામસેનાની સખી આ બન્નેને જોતાંજ, લાવરી બની પોતાની સખી કામસેના આમળ જઈ કહેવા લાગી.

કળાવતી—બાપ સાહેબ ! રાજ પ્રધાન, સદાશંક શેઠ સાથે આપણે ઘેર આવે છે, માટે સંભાળીને રહેજો.

કામસેના—સખી તારે જરા પછી શીકર રાખવું નહીં. હું બનતું યોગ્ય મારી રીતે વાટીશ, એમ વારતા કરે છે, તેટલામાં સચિવજી તથા સદાશંક કામસેનાના રંગ મહેલમાં પ્રવેશ કાપે કામસેના સચિવજીને જોતાંજ માન આપી બોલી.

કામસેના—પધારે સચિવજી, અમ દાસી ઉપર આજ કાંઈ કૃપાદષ્ટિ કરી.

સચિવ—હા, કામસેના ! આજરોજ તમારું રાજ તરફથી કામ પડ્યું છે ને તે હું મહારાજના હુકમથી તમને નિવેદ કરવા આવેલો છું.

કામસેના—ભલે સચિવજી, સુમતિ રહીત જે કાંઈ કામમળ હોય તે સુખે કરમાવીએ, હું મહારાજનો હુકમ ઉઠાવવા તૈયાર છું.

સચિવ— (ઝીલી)

હુકમ હજુરનો હોવા, આપો સુમતિ શેઠ સદાશંકને;

કામ—છે સુમતિ શિવે સારે, મિન જપે છે જેમ પ્રિય જળને.

કામસેના— હાવું ન કરે ઠીક—એ રાહ.

કામે સંતાપો સચિવ, આતો ન કરો ઠીક—રેક.

પુરસ્ક પ્રિતિ મારી એથી, જળજળથી અધિક. રાત્રે.

શેઠની સીદારસ શું લઈ આબ્યા, બતાવી મહારાજની બીક. જ્ઞાને
 છેલ્લ જમીલો હું નહિ છોડું આ'ય ચલાવોને શરીરે આસિક. જ્ઞાને
 જોર કરીને જો લેઈ જશો, તોતો મરૂ વહાલાં વિના ઘોળા વિખ. જ્ઞાને
 પ્રેમી જશે પાછો નહી આવે, શાખ પુરે શેઠની આ છીંક. જ્ઞાને
 પાએ પડી પરધાન કહું છું. પ્રીતિજળની તોડાવો નહિ નિક. જ્ઞાને
 સચિવ—

(ગીતી)

આ આજ્ઞા હિત્યાપી, તો પાછળથી પરતાવું પડશે;

કામ૦—ભલે ભૂપ દે જ્ઞા, નક્કી સચિવજી પછી શું તે નડશે;

આ જુવાળ સાંભળતાને વાર શેઠ હિદાસ થઈ રાજ પ્રધાનને
 કહેવા લાગ્યા.

સદાકૃષ્ણ—ત્યારે શું ! સચિવજી તે નહિ આપે કૃપા કરો થોડી
 મુદતને સારૂ પરણાવવા અપાવો તો ઘણું સારું. પાણી ગ્રહણ કરાવી
 હું આપનેજ હવાલે કરીશ. શેઠના દીન વચન સુણી સચિવજીએ
 જુરસાથી કામસેન પ્રત્યે કહ્યું.

સચિવ—કેમ કામસેના શું વિચાર કરો તો સત્વર શેઠ પુત્ર
 પરણાવવાને થોડી મુદત સારૂ શેઠને સોંપો. આ હુકમને તમે માન્ય
 નહિ કરો તો મહારાજની કૃપા દષ્ટિ તમારા ઉપરથી એકદમ દુર
 થશે તે નકી સમજવું.

કામ૦—સચિવજી મહારાજનો હુકમ હું માથે ચઢાવી, શેઠ
 નો પુત્ર શેઠને સોંપું છું પરંતુ પરણ્યા પછી પાંચ દીવસ પણ પરની
 પાસે તે ટકશે તો હું આત્મઘાત કરી પ્રાણ આપીશ તે ખચિત
 માનજો. અને તેનું પ્રાયશ્ચિત તમારા શીર છે, એમ કહી સુમનિ-
 વિલાસને રાજપ્રધાન આગળ લાવી હાજર કર્યો. સુમતિવિલાસને
 હસ્ત ગ્રહી રાજપ્રધાન સદાકૃષ્ણ પ્રત્યે જોડ્યા.

સચીવ—

(ગીતી)

શાશ્વ શેઠ સિધાવો, જમ સુમતિને પ્રીતે પરણાવો;

ત્રેમે પિઠી ચોળી, મંગળ ગીતો ધરમાં ગવરોવો.

એમ કહી સુમતિને સદાકુળ શેઠને હવાલે કીધો; સુમતિને લઈ શેઠ પોતાને ઘેર આવ્યા. ધરમાં આવતાંજ શેઠાણીએ પુછ્યું !

શેઠજી—કેમ પ્રાણનાથ ! સિંહ કે શિયાળ ?

સદાકુળ—પ્રિયા હું પુત્રને લઈનેજ આવેલો છે, તું કર્શી વ્રાતની ચીંતા કરીશ નહીં. પરંતુ આપણે જેમ બને તમ તાકીદે લગ્ન કરી નાંખવાં કેમકે પુત્ર વધુ અહીં આવશે એટલે સુમતિ તેના મોહના ફંદમાં પડશે એટલે વેશ્યાને ત્યાં જવાનું નામ દેશે નહીં.

શેઠજી—હા પ્રાણનાથ ! આપનું કહેવું યથાર્થ છે. હ્યો તારે હું તો લગ્નની સામગ્રી તૈયાર કરું છું ને તમે લગ્ન જોવડાવી સત્વર વેઢવાઈને પત્ર લખો કે તે પણ તૈયાર રહે.

સદાકુળ—વાર પ્રિયા જોવી તારી ઇચ્છા ! એમ કહી સદાકુળ શેઠે વસંતપંચમીનું લગ્ન જોવડાવી સોમદત્ત વેવાઈ હિપર પત્ર પાઠવ્યો.

હવે કેટલાક દિવસ થયાં લીલાવતીની મા સૌભાગ્યવતીએ સદાકુળનો પત્ર નહીં આવેલો જાણી પોતાના પતિ સોમદત્ત પ્રત્યે કહેવા લાગી.

સૌભાગ્ય—પ્રાણનાથ ! સદાકુળ શેઠને તે કાંઈ શરમ હશે કે નહીં ! આજ કાલ ફરતાં કેટલા દિવસ વ્યતિત થવા આવ્યા આપણે લગ્ન સંબંધી ત્રણ ચાર પત્ર પાઠવ્યા હશે પરંતુ તેમાંના એક પણ પત્રનો પ્રતિઉત્તર આપતા નથી, હવે તે આપણી લીલાવતીને ક્યાં સુધી મોટી કરીશું ! ઘોડું તો ઘોડારમાં ને દીકરી તો સાસરેજ શોભે.

સોમદત્ત—પ્રિયા ! હું વને કહેવું ભૂલી ગયો, હમણાંજ દવાલ-
વાળો સિપાઈ, સદાકૃષ્ણ શેઠને પત્ર આપી ગયો. તેમાં લખે છે
કે, અમેએ વસંતપંચમીનો વિવાદ આદર્યો છે. માટે તમે પણ
તૈયાર રહેજો.

સોભાગ્ય—ત્યારે તે પ્રાણનાથ ! વસંતપંચમી તો આ નજીક
આવે.

સોમદત્ત—હા પ્રિયા ! ને મારા ધારવા પ્રમાણે ત્યાં, જન
નીકળી ચુકી હશે. કારણ કે, પત્ર બે દિવસ આપણને અમુરો
પહોંચ્યા છે.

સોભાગ્ય—ત્યો ત્યારે હું વળી ઘરનું કામકાજ સત્વર આટપી
લઉ, ને તમે પણ જનીવાસાની ગોઠવણ તૈયાર કરાવો.

સોમદત્ત—ચાર પ્રિયા ! લે ને હું તો આ જઈ છું. અને બરા-
બર તૈયાર કરાવું છું. (એટલામાં વાણેતર ઢોડતો આવી શેઠને કહ્યું.)

વાણેતર—શેઠ સાહેબ ! ભાગેળે સદાકૃષ્ણ શેઠની જન આવી
પુગી છે.

સોમદત્ત—કાંઈ શીકર નહીં. આપણે તાકીદ કરી જનીવાસાનું
કામ આટપી લો, હું સમાવહાસાને લઈ સામેયું કરી શેઠને જની
વાસે તેડી લાવું છું. એમ કહી સોમદત્તશેઠ તરતજ સમાવાહાસાને
લઈ વાળને ગાળતે ભાગેળે ગયા, ને સદાકૃષ્ણ શેઠને એકદક મળી
જનના માણસોએ નીચે પ્રમાણે ગતતા ગાતા સારંગપુર શહેરમાં
પ્રવેશ કરીયો.

જનૈયા—(શાકીયસભ્ય એકીલા એ રાહ.)

વાળો ભો સાથ, શેઠ સંગાય,

સર્મ—ભરવા પકવાનેથી બાથ;

મોદ—વેશ્યા જાણુશે તો તારી છે વાત,

જનૈયા—વાહ વાહ ! છે શેઠ ! વાહ ! વાહ !

મોદ—હાડુ સમાવિશ ટંકે હું સાત,

રામો—ગુણકા મધેડીની શી છે વિશાત.

મોદ—માર્ધ જાણુશે તો કાઢશે જાત,

જનૈયા—વાહ વાહ ! છે શેઠ ! વાહ ! વાહ !

મોદ—સુમતિની ફળેતી કરવી શું ફેક,

રામો—જેવું હશે તેવું જાણુશે લોક;

આપણે શોક શો મુકે ના પોક.

જનૈયા—વાહ વાહ ! છે શેઠ ! વાહ ! વાહ !

એમ માતા ગાતા સર્વે જણા કેટલીકવારે જનીવાસે આવી પોહોઆ, પછી સોમદતે સદાકુંળને કહ્યું.

સોમદત્ત—શેઠજી લગનવું તો આજેજ મુદ્દરત છે ને તે સાંજના સાત વાગતા પહેલાં, હસ્તમેળાપ કરવાનો છે માટે તાકીદ રાખજો.

સદાકુંળ—સોમદત્ત બેવાઈ અમો તૈયાર છીએ તમારી વારે વાર છે. (એટલામાં નાતગોર આવી ધુમ પાડી બોલ્યો.)

ગોર—શેઠજી તાકીદ કરો સમય વિતી જાય છે માટે વરને તોરણે કરવાની તૈયારી કરો.

સદાકુંળ—ગોર મહારાજ ! અમો તો તૈયાર છીએ તમો કહો તેટલી વાર.

ગોર—ચાલો ત્યારે શેઠજી વરરાજને તોરણે બાવવા લો, એમ કહી તરતજ જનૈયા સાથે ગોર વરને તોરણે લઈ મેલો, ત્યાં બને

તરફનાં ઘેરાંઓએ સારી પેઠે વર્ષાસુની ઝડીઓ ઉરાડ્યા બાદ, સૌભાગ્યવંતીએ સુમતિવલામને પુંખી મોઢેરામાં લીધી, તેટલામાં ગોરે ચોરી તૈયાર કરી વર કન્યાને ચોરીમાં પધરાવી ગોર મહારાજ વેદ બણવા લાગ્યા.

ગોર—વર કન્યા સાવધન ! વરની માડી સાવધાન ! વરનો બાપ સાવધાન ! કન્યા માડી સાવધાન ! ત્રાંબા કુંડી સાવધાન ! મદનકળ સાવધાન ! નાણા કોથળી સાવધાન ! નાતગોર સાવધાન ! પાણીવર પીસ્તાળીશનો સમય !

બ્રાહ્મણ ૧ લો—સમય વરતે સમય.

(શાર્દૂલવિકિરિત છંદ)

આ કન્યા વરનું અખંડ જગત જોડું રહેા જીવતું;
કિર્તિલો કર મંડલ રમતાં, સદૈવ દૈવ તું.
શોભાવે સદને મુખાસન સદા, શાંતિ સદા રાખજો;
ભ્રમંડળ ભવભાર સાર સહિ કિર્તિ સદા સ્થાપજો.

શુભ લગ્ન સાવધાન, છત્યાદી બોલી વરકન્યાના યથા વિધિ મહિત લગ્ન કરે છે, ત્યારબાદ સોમદત્ત વેહેવાઇ યથાશક્તિ પ્રમાણે પેઢેરામણી કરી વર કન્યા જનીવાસે વળાવે છે ત્યાં વરને છુટો કરી ધન સોંપ્યું કે, તરતજ લીલાવતીને લઇ, પાસેની મેડી ઉપર જઈ હોંચાળાખાટ પર બેસી, ખુશાલીથી ગીતો ગાતી હોંચકા ખાવા લાગી તે વારે ગુણવંતી બોલી.

ગુણુ—બેહેન હવે તુંતો જવાનીજ કે ?

લીલા—પ્યારી સખી શાણી ચઢને શું પૂછે છે, આપણે સ્ત્રી જાતિનો ધર્મ શું છે, તે તું સારી પેઠે સમજે છે, તથાપી તું

કેમ પૂછે છે. જ્યાં પતિની છાયાં ત્યાંજ આપણી કાયા.

આવો લીલાવતિ જવાબ આપે છે. તેટલામાં દુરથી સુમતિવિલાસને આવનો ગુણવંતીએ અને તેની નજીકે જોયો, તેવીજ ગુણવંતી લીલાવતિને કહેવા લાગી.

ગુણવંતી—જાણી સખા તું જરાવાર એસ. હું બહારનીમમ જઈ આ ઘડી આવું છું, જેવી ગુણવંતી ઉઠી કે તરતજ તેની નજીક લાલબા બોલી.

લાલ—ભાભી હું પાણી પીધને આવું છું, એમ કહી તે પશુ ચાલતી થઇ, જેવી તે ઉઠીને ચાલી કે લીલાવતીએ તેની પુઠે જવા માંડ્યું, તેટલામાં તો સુમતિવિલાસ આવી તેનું કાંકું ઝાલી બોલ્યો.

સુમતી— (ગીતી)

એસને શિદ બીહે છે, ચતુર ચર્ષ શું કરે આમ ચાળા;

લીલા—મુઠા કાંકુ મારૂં, લાલ આવશે ઠાઠ તજે ઠાલા.

સુમ—શું શરમાયે જાણી, જાણી તુજને કાષ્ટ નહીં આવે;

લીલા—ઓ આવ્યાં મા મારી, ફેગટ ચાળા અહીં નહીં ફાવે.

એમ કહી તરતજ લીલાવતી કાંકુ છોડાવી ચાલતી થઇ.

સુમ—(કોધે બરાષ્ટ બોલ્યો) (ગીતી)

આ નાગણુ મા બાપે, હું વાદીના કંઠે વળગાડી;

કામ નહીં છે મારું, છોને મધ આ વખતે થઇ આડી.

આપણે તો હવે સોમનબધી વાત છે કે, આ રાંડને ફરીથી બોલાવવી નહીં, એમ વિચાર કરે છે, તેટલામાં તેના પીના સહાજને ધાંટો દાઢ્યો.

સહાજ—સુમતિભાઈ ક્યાં છે, ચાલો ભાઈ જલ્દી જલ્દી, સૌ

સામી ગાડીમાં બેસી જાઓ આ સાંભળી સુમતિ તરતજ બહાર આવી બોલ્યો.

સુમ—પીતાજી શો હુકમ છે ?

સરકંપ—ભાઈ આ રથમાં બેસી જાઓ, એટલે સર્વે ગાડીઓ હાંકવા માંડે, તેટલામાં લીલાવતિને, તેની મા સખીઓ સહીત રથમાં બેસાડવા લાખ્યાં થોડીવાર બૈરાંઓ સામસામી ગીત ગાઈ રહ્યાં પછી લીલાવતીને કહ્યું.

સોભાગ્ય—બેન સાસરે જઈ સર્વે સગાંવહાલાં સાથે વિનયથી વર્તજે, તને કાંઈ વધારે કહેવું પડે તેમ નથી, તું બધી ડહી ને સમજી છું. થોડા દહાડા કેડે હું તને તરત તેડાવી લખશ. તું કેાઈ વાતે શીકર કરીશ નહીં. એમ કહેતામાં માતૃભાવને લીધે તેની આંખ-માંથી આંસુ ઝરવા લાગ્યાં, તે જોઈ લીલાવતી બોલી,

લીલા—માતૃશ્રી આપને આમ કરવું ઘટે નહીં. મારે સાસરે કાંઈ વાતતું દુઃખ નથી, હું જમને તરત તને પત્રીકા લખીશ, તું કેાઈ વાતે દીલગીર થમશ ના. એમ બને મા દીકરી મળ્યા પછી બને વેહેવાઈ વેહેવાણો મળ્યાં, બાદ ખુશાલીના ડાંકે વાજતે ગાજતે કાશંબી નગરીએ આવી પોહોમ્યાં.

પ્રકરણ ૨ જીું સમાપ્ત.

પ્રકરણ ૩ જીું.

સગાં વહાલાં સૌને ઘેર આવ્યા પછી વિદાય કીધા બાદ લીલાવતીની સાસુ શેંજલદેએ નીંદ્રાદેવીને વશ થવા સારૂ લીલાવતીને કહ્યું.

સે'જલ—વહુજી આ તમારી એકાંત મેડી છે. ત્યાં જઈ આરામ કરો, કારણ કે રસ્તામાં થાકેલાં છો. વળી રાત્રી પણ બહુ મધ્ય છે. એમ શીખ દેહ લીલાવતીને તેની મેડી ઉપર મોકલી, લીલાવતી ઉપર જઈ મુતી ને થોડીવાર થઈ કે રસ્તાના અમથી તરત જ નીંદ્રાદેવીને વશ થઈ ગઈ. કેટલીક વારે સુમતિવિલાસ બહારથી ધરમાં આવ્યો તેને પણ સે'જલદેએ લીલાવતીની પેઠે બોધ કરી તેની મેડી ઉપર આરામ લેવા મોકલ્યો, સુમતિવિલાસ ઉપર આવ્યો ને જુવે છે તો લીલાવતીને નીંદ્રાદેવીને વશ થએલી જણી પોતાના મનમાં બોલ્યો.

સુમતી—અરે ! આ લપ વળી ક્યાંથી વળગી. આપણે તો આપણી છે તેજ વહાલી, આને શું ધાડને આપવી છે. વહાલી મારી વરસાદની માફક વાટ જોતી હશે, હું ત્યાં નહીં જાઉં તો ખચીત તેના પ્રાણુની હાની થશે. ચાલ આતો ઉંઝી ગઈ છે. મચ્છતી કરી જાઉં. જમશે તો વળી ઝોડ વળમશે, એમ કહી લીલાવતીને ઉપ-માંજ મુકી ચાલતો થયો, થોડીવારે નીંદ્રાથી વિરક્ત થઈ લીલાવતી પોતાના પતીને જોતાં દીઠો નહીં. તેથી બાવરી બની આમ તેમ જોઈ બોલી.

લીલા—અરે પ્રાણુનાથ ! તમે ક્યાં છો ! કેમ બોલતા નથી શું ? આતે મળક સારી ! ના, ના, મારા સોગન સંતાઈ રહ્યા હોતો સત્વર પ્રમટ થાવ અને ખીક લાગે છે. માફ હૃદય ધડાકા લઈ રહ્યું છે, મેં આપનો શો અપરાધ કર્યો છે, કે આ અર્ધાંગનાનો અનાદર કરી ચાલ્યા જાઓ છો. (બધે ફરીને જોતાં નહીં મળવાથી) અરે હાથ ! ખરી વાત મારી વેરણ વેશમાને ત્યાંજ મયા હશે, હાથ,

હાય, હું સાંભળતી હતી તેજ થયું. હે પ્રભો હવે મારો જન્મભ્રમે
ફેવી રીતે જશે.

(છે આજથી જડુકુળની, રે દશા ફરી—ઐ રાહ.)

ન બોલ્યા પ્રેમી પ્રાણુ, મારા મુખથી જરી;

પે'લા સમાગમે સ્વામી, શું ગયા હરી. ન બો०

વાંક શો આ રંકનો, તે ધ્યાનમાં ધરી;

વા'લા શું વિલોક વેશ્યા, વા'લી વીસરી. ન બો०

અમૃત પીવા હું આવી, આપની કને;

ખાઈ તે મળે ન નિર, જીવતાં જરી. ન બો०

વ્યભિચારી અવિચારી, આમ શું થયા;

કંથ કેમ કામનીને, અકૃપા કરી. ન બો०

આ કર્મની કથા હું કેને જઈ હવે કરું;

હોડા કુપમાં હિતારી, દીધી છે મરી. ન બો०

આપના વિયોગે હવે, અદ્ય ના રહું;

મહિયર જવું છે હવે, ભાંથી નિસરી. ન બો०

માટે ચાલ જીવ હવે રહીને શું કરવું, પ્રાતઃકાળે અહીંયાં પિયાણો
તેડાવી સસરાજીને કહી પિયર જવું એ ઉચિત છે, હવે ભાં રહીને
શું કરવું ? મારા પ્રારબ્ધમા હશે તે થશે, ચાલ જરા આડી થઈ.
સુષ્ઠ રહે છે પણ દીવને એન નહી પડવાથી પાછી બેઠી થઇ બોલી.)

(ગીતી)

કળ નથી કાંઈ પડતી, આભુવણુ લાગે છે અંગારા;

સ્મર શત્રુ થઇ મારો, અતિ અકળાવે સ્વામી અંગસારા.

વેશ્યા હતી જે વા'લી, તો શીદ પરણ્યા પ્રેમે ધરી પ્યારી;

નિદ્રા નામ ન આવે, હાથ પ્રભુ થી મતિ થશે મારી.

એમ શેઠ કરી લીલાવતી તરત. નીંદ્રાદેવીને વશ થઈ ગઈ.
પ્રાતઃકાળે પોતાના સસરાજીની રજા માગી પોતે માણસને લઈ પોતાના
પિયર તરફ ચાલતી થઈ.

બધા દીવસ વ્યતીત થયા સુમતિવિલાસ હજી સુધી આવ્યા
નહીં તેમ જાણી કામસેના, પોતાની સખી પ્રતે કહેવા લાગી.

કામસેના— (ગીતી)

નાથ સખી કેમ નાખ્યા, હજી સુધી આ મંદિરીએ મારા;
સ્મર શત્રુ સંતાપે, હજી પ્રેમે પ્રાણુ રહીત પ્યારા.

(સુમતિવિલાસને આવતો જોઈ તેની સખી બોલી)

કળાવતી—

આમ કરે શું આણી, રજતો ધીરજ ધર આ સુમતિ આખ્યા;
ભરજેબન લે ભેટી, બામની તારા મન વીધે બાખ્યા.

કામસે— (સુમતીનો હાથ ઝાલી બોલી)

(અહો પ્રાણુપ્યારો દુભાવો ન દારા) એ રાહ.

બલે આજ ભેટયા; ભરથાર બાવે;

ભરથાર બાવે ભરથાર બાવે—ભાવે—ભાવે—બલે.

મોહન મુજને મે'લી ગયા પણ;

નીંદરડી નામ નહી આવે—આવે—આવે—બલે.

ભરથાર બાવે ભરથાર બાવે—ભાવે—ભાવે—બલે.

શયનભુવન સૌ મુનાં આ લાગે,

પ્રુલની ચાદરો નહીં ફાવે—ફાવે—ફાવે—બલે.

ધીરજ ધારી ઝડપે જોતી,

ચાતુક ચંદ્ર જેમ ચા'વે—ચા'વે—ચા'વે—બલે.

આપ પધારી, કીધી ઉપમારી,
આનંદ હર નહીં ભાવે—ભાવે—ભાવે—ભલે.
ફુજે જવાનું નામ ન દેશો,
જવ તો જરૂર જીવ જવે—જવે—જવે—ભલે.

સુમ—(જરા માઈ કહ્યું બેની માન) એ રાહ.

ધ્યારી તને તળું તે હું કેમ— ટેકો

મોહ તજી મનમાં, એકલી ભૂવનમાં;
મૂઠી આવ્યો પશુર્તિ મારી, હૈયામાં હીમ્મત ધારી;
ત્રેમી આવ્યો તારી પાસે, થવાનું હશે તે થારી;
મિન જેવું જીવું પડે, જળધીથી જેમ. ધ્યારી.

પીતાજીના પાપે ગયો, પરણીને જરા ના રહ્યો;
શત્રુના સમાન લાગે, વેણુ એના બાણુ વાગે.
ભોગ એના શોગ શાનો, મને લાગ્યો તારો તાને;
જેવી આવી હીઆ, પાછી જશે તેવી તેમ. ધ્યારી.

કામ—ધન્ય છે ! પ્રાણુપતી આપને તો હાવુંજ થટે છે. પ્રિત
કરી તો કરી જાણવી, નહી તો કરવી નહીં. એમ કહી બન્ને જણા
સુખમાં દીવસ નીર્ગમન કરવા લાગ્યાં.

અહીંયાં લીલાવતી પોતાના પીયર આવી માતૃપીતાને મળી.
પોતાની સખી ગુણવંતી સાથે પોતાના બાગમાં જઇ વિશ્રાંતી લેવા
એક ચંપાના ઝાડ નીચે બેઠી, તે વારે ગુણવંતીએ લીલાવતીને ઉદાસ
થયેલી જોઇ, સાસરેથી આવવાનું પ્રયોજન પૂછ્યું.

ગુણુ— (ગીતી)

બોલ લીલાવતી બેની, સોચ થયો શું તુજને સાસરીએ;
દશ દીવસમાં આવી, કેમ તું માને મળવા મહીયરીએ.

લીલા—(સખીથી જાનું નહીં રાખતાં લીલાવતી બોલી)

(મેરા ગમકા તરાના સુનીએ શીશાના) એ રાગ.

સખી શું રડું મારું, બાગ્ય નહાઈ, કેને કંઈ હવે કેમ;

નથી સાસરે સારું, સુખ ન ધારું, બાગ્ય નહાઈ. કેને

વેશ્યાને વાલો, વાલમ વાલી, તજી ગયો તતકાળ;

વાત કરી નથી, મેં વર સાથે, લંપટ વેશ્યાના લાલ;

વલ્લો અર્ધીએ વાઈ વેશ્યા ત્યાં ધારું, બાગ્ય નહાઈ. કેને

રડી રડી દીન દસ રહી પશુ, ન આવ્યા મંદીર માંલ;

પિયાણો તેડાવીને પીયર આવી, થાકીને બેની આંલ;

માત તાત ન મારું, જણે તો સારું, બાગ્ય નહાઈ કેને

આ કહેતાને વાર લીલાવતી મૂર્છા ખાધ ગમ, તેને સાવધ

કરી તેની સખી બોલી.

ગુણ—

(ગીતી)

શું બોલે તું બાળા, હેલ જખીલી રડ ન રહે જાની;

હાય હવે શું કરવું, દુરબ્યસની મળાઓ છે દીલગની.

મારાસમ લે માની ખમા તને ખાલી શું ખેદ કરે;

રડી રડી ગમ રાતી, ચક્ષો શાને નયણે નિર બરે.

વિપત્તિઓ સૌ વાલી, ધીરજ ધારી સેવું સમભાવે;

દીન દશાનું ચક્ર, મનુષ્ય માત્રને શિર ફરતું આવે.

માટે ઓ મારી પ્યારી બહેન, પરમાત્માનું સમરણુ કરી હાલ

અહીંયાં સુખમાં દીવસ નીર્ગમન કરો, તારા સુબાગ્યનો દીવસ

આવશે એટલે તારો સ્વામી તેની મેળેજ સારો થશે.

લીલા—(સુધડ નર શયન કર્યું કેમ રાત) એ રાહ

સખી હું જુલી શરીરનું જાન, માન કહ્યું બરી કાન. સં

અલગજી પાની બની અળસ્યું, ઢોલ્યું ન ધરી કાંઈ ધ્યાન. સં
 ધરમાદાતું ધન લઈ લીધું, મુનિવરનું અપમાન. સં
 વાળી તળાવની પાળો તોડી, જંગલે લુંટી હશે જન. મં
 કુડી સાખ પુરી સરકારે, ભરડ્યાં સજીવન ધાન. સં
 ધાવતાં બાળ વિછોડીઆને, રઝળાવ્યાં કાંઈ રાન, સં
 પાપ પૂરવનાં આવી મળ્યાં આ, નિરગુણી કંથ નાદાન. સં
 આમ વાત કરે છે તેટલામાં લીલાવતીની મા મોભાગ્યવતીને
 આવતી જોઈ ગુણવંતી બોલી.

ગુણ—

(ગીતી)

આણીગમ આવોને, કાકી કહું શું તમને આજ;
 લીલાવતી બેનીને પુછો ઉદાશી આજ છે શા કાજ.

મોભાગ્ય—(તેરી માનીંદ આલમમેં) એ રાહ

દીસો દીક્ષગીર દીલે શાની, બોલો લીલાવતી બેની:
 પડ્યું કષ્ટ છે કાંઈ, થયું મુખ મ્હાન મુંઝાઈ.
 શાણી કહે તું શરમ શાની, દીવાનો છે શુ દીલજની;
 આવી આમ અકળાઈ, દાખો એ મુખ દુખદાઈ.
 સાસુ નણુય શું સંતાપે, ખાવા પીવા શું ના આપે;
 ખરી વાતો અહીં બોલે, જુકું તું જરી ના બોલે.

ગુણ—

(ગીતી)

સુણ માતા તુ મારી, મુજ વાલમ છે વેશ્યાનો યારી;
 આવે ન મંદીર મારે, ફસ દીવસ મેં કાઢ્યા દુષ્ટીયારી.

મોભાગ્ય—(ધીરજ દઇ જાતી સાથે આંખી)

(ચલ ન કરે બલે) એ રાહ.

શીકર પરહરી, રહો ડહી દીકરી—ટેક.

પિંછ તારો પાંસરો નંથી, ઉપાય હાલ નહીં કહું કથી;

ચાશે તે ઠીક, ધર ન ખીક, નયણે નીર ભરી, રહો.

પુત્ર સમાન પ્રેમ રાખશું, વાલી સૌ આ મનમાં વશું;

શ્રી જીનરાજ આતમકાજ, ધ્યાનમાં લે ધરી. રહો.

માટે ચાલ બેન જમી લે રસોઇ ટાઢી થઈ જશે.

લીલા—માજી પધારો હું આપની પુકેજ આવુંધું. એમ કહી તેની માને વિદાય કીધી. બાદ ગુણવંતીને કહેવા લાગી.

(ગીતી)

સુણુ સાહેલી મારી, વરવિણુ શાથી જન્મારો જશે;
ગુણુ—પતિવ્રતા તું પ્યારી, તે પ્રભાવે સદા સુખી થારો.

માટે ચાલ બહેન જમી લે, તારી માતૃશ્રી વાટ જોઇ બેશી રહ્યા હશે, એમ કહી ગુણવંતી લીલાવતીને લઇ ભોજનશાળામાં ગઈ અને પછીના દીવસ લીલાવતી ત્યાંજ નીર્ગમન કરવા લાગી.

એમ કરતાં ફટલોએક કાળ વ્યતિત થયો જણી. સદાકૃણ શેઠ પોતાની સ્ત્રી સેજલદેને કહેવા લાગ્યા.

સદાકૃણ—કેમ પ્રીયા હવે પુત્રવધુને, આણુ કરવા મોકલશું કે નહીં ?

સેજલ—દસરાએ જઇ પાછા આવ્યા તો દીવાળીએ તો કરવું ?

સદાકૃણ—પ્રિયા ! આપણે મન તો દસરા ને દીવાળી સદા હોળી જેવુંજ છે, મારીને દીકરાએ તો દુનિઆ પાર કરી નાખ્યા છે, માણસ મોકલે પણ વહુનો બાપ વહુને મોકલે તેમ જણાવું નથી કારણ કે, પુત્રના લક્ષણ પારણામાંથી જણે છે.

સેજલદે—ત્યારે પ્રાણનાથ ! આપ પોતે પધારો, મયા વગર ચાલે તેમ છે ! ગાડી ધરમાં તૈયાર છે. વાટ કોની જોવી છે ?

સદાશ્વ—(તૈયાર થઈ) (દીલદારી કીનનીરે) એ રાહ
 મુણ પ્યારી મા'રીરે, એરે હું જઉં;
 ત્યાં જઈને ધિર દઈને, બહુ કહીને વહુને લાવું;
 પણુ લાચારી ધારીરે. મુણ પ્યારી.
 ધડપણમાં હું મન ગભરાવું, પણુ લોકીક લાજે ત્યાં જવું;
 રડવડતા લડચડતા, પડતાં જઈએ પ્યારી હારી—મુણ પ્યારી.

એમ કહી સદાશ્વ શેઠ લીલાવતીના પીયેર સારંગપુર શહેરમાં આવ્યા, ત્યાં આગળ લીલાવતી પોતાની સખી ગુણવંતી સાથે પોતાના દુઃખની વાત કરતી હતી ને તેના માત પિતા બંને જણુ બહાર ઉભાં હતાં. તેઓએ સદાશ્વ શેઠને જોતાંજ અનણ્યા થઈ જોડ્યાં.

શામ—સોભામ્ય—

(જય જયવંતા, શ્રી અરીવંતા તુહી ભગવંતા) એ રાહ
 કા'ને શેઠજી ક્યાંથી આવ્યા ને ક્યાં જશો શું છે કામ;

શદા—લીલાવતીના આણે આવ્યો, વઢો અનણ્યા થઈ શું આમ.
 લીલાવતીનો સસરો હુંજી શેઠ સદાશ્વ માફે નામ;

ગુણુ—હા ! હા ! હાપણુ જણ્યું સરવે શેઠ તમારે શું છે કામ.

શામ—નથી લીલાવતી વાટમાં પડી,

શામ—વીસારી શું નમ શેઠજી વઢી.

ગુણુ—તમળ્યો નેહશું, એ નાથને નહી;

સધાવો શેઠ.

લીલા—ના, ના, કહેશો તમે તમામ. કા'ને.

લીલાવતીના ડાહ્યા બોલ સાંભળીને શેઠને જરા હીમ્મત આવી
તેથી લીલાવતીને કહ્યું.

સદા—

(ગીતી.)

સુકુળવધુ સમજીને, જો આવો સાસરીએ તો સાઈ;

કાંઈક હિપાય કરેથી, મેળવશો નીજ નાથ વહુ વાઈ.

આવાં સસરાનાં વચન સાંભળી લીલાવતીએ પોતાના માત
પિતાને કહ્યું.

લીલાવતી—

(ગીતી.)

માતપિતા શીખ લોને, જાવું સાસરે સસરાજી સાથે;

કંઈ મેળવું કોડે, આશિષ લોને શિરપર હાથે.

સોમ-સોલા—(પુત્રીનાં મનની વાત જાણી.)

જવ સધાવો શાણી, સાસરીએ જઈને સુખમાં રહેજો;

મનવાંચિત ફળ ફળજો, લલિત વચનથી સહુ રીઝવી લેજો.

એમ કહી, શીખામણ આપી, સાસરવાસો કરી લીલાવતીને
જવાની આજ્ઞા આપી, તેવારે તેની સખી ગુણુવંતી બોલી.

ગુણુ—ત્યારે શું! બેઠેન તું જવાનીજ કે!

લીલા—હા બેઠેન! મારા ઉપર તારો પ્રીતિભાવ છે. તેવો
સદા રાખજો, અને આ મારા વૃદ્ધ જાતાપિતાની સંભાળ રાખજો.
હું તો હવે જાઉં છું.

ગુણુ—મેહેન તારા માત પીતાની જરા પશુ ચિંતા ધરીશ નહીં, તું તારે સુખે સીધાવ, પછી માત પીતાની રજા લઇ લીલાવતી પોતાના સસરા સાથે સાસરે આવી.

પ્રકરણ ૩ જીું સમાપ્ત.

પ્રકરણ ૪ થું.

સીલા—

(પોતાના એકાંત ઓરડામાં [સ્વાગત])

હે પરમાત્મા ! હવે થું કરવું, જો મારા પતિને યુક્તી કરી, અહીં નહીં લાવું તો મારો જન્મારો સર્વ વ્યર્થ જશે, માટે ચાલ સસરાજીને કહી દુગણી મહીષીઓ મંગાવી, અન્ય આહેરણી બની વેશ્યા વાધણની સાથે નાગણુ થઇ, વેર વાળી; ભરથારને ભોળવી અહીંઆં લાવું તોજ હું ખરી (તેટલામાં સદાજી, સેંજલદે. લાલખા વિગેરે ત્યાં આવે છે.)

સદા—કેમ વહુજી શો વિચાર કરો છો !

સીલા—

(ગીતિ)

સાસુજી સસરાજી, સુણો યુક્તી શોધી છે સારી;

મહીષીઓ મંગાવો, મનુષ્યોલન લાવું થઇ મૈયારી.

સદા—મહીષીઓ છે ઝાઝી, અન્ય કહો તે પણ અહીંઆં લાવું;

લંપટને કપટાવી, ઝટપટ લાવો તો ભાવે ખાવું.

લીલા—કહો નંદુદીને હેવું, ગુણિકાનું ધર બેળી બતલાવે:

સેજ—લાલ તું જાને જોડે, દુરથી સુમતી દેખાડી આવે.

(જાય છે)

લાલ—

(મણીકાના મેહેલ નીચે આવી લીલાવતીને કહેવા લાગી.)

(બંધ કાલો બાપુ છે થું કામ) એ રાહ,

લાલી ઉભા રહ્યા મારા ખાત, (૨)

જુવો પેલા ઝરખેરે, લાલી ઉભા રહ્યા મારા ખાત. ટેક.

દાતણ પાણી કાડે કરેછે, પાસે કુલટા કમજાત. જુઓ.

જાઓને લાલી થાઓ મૈયારી, લાવો ભોળવી બહીલાત. જુઓ.

ઉપાય કળથી એવો કરોરે, વેશ્યા જાણે નહીં વાત. જુઓ.

જગ લાડીને જાણુ થાશે તો, કરશે અતિ ઉત્પાત. જુઓ.

લીલા—(સ્વગત) (પદમણી નીરખીરે) એ રાહ.

આખા અંગમારે, વાપ્યો અનળ અનંત—

આખા

સુંદર મનોહર મુરત દેખી, દીલકું હરખેરી;

વાણી શાણી સજ્જતાં ચઢીયું, ચરખેડી;

ચમક ચમક ચમકે ધણું. લાલ તીલક જેમ લાણુ;

ભર ધનુષ્યમય સ્થિર થઇ, મારું મોહનું જાણુ— આખા

નિરમળ નયન નચાવે, વેશ્યા વાંદી રંગેરી;

કામ કળામાં એ સૌ. રાખે રંગેરી;

ભાગ્યવંત જે ભામની, મળશે આ ભરથાર;

હું અભાગ્યણી કરકીહાં, આવે કામ અવતાર.

આખા

નખ શિપ નીરખી જોતાં દીસે ડહાપણુ દરીઓરે;

વેશ્યા ચારી અવગુણ એ છે એમાં ભરીઓરી,
મહીયારી વેશે ત્યાં જઈ, કળજ કઈ હું કંથઃ
જાવું હવે જાણે નહીં હસ્ત ગૃહી પડું પંથ.

(જાય છે)

લીલા—(એમ વિચાર કરી “લીલાવતી” મહીયારીનો સ્વાંગ
ધારણ કરી માથે મટુકી મુકી કામસેના ગણિકાના મેહેલ નીચે.
નીચે પ્રમાણે બોલવા લાગી.)

લીલા—(મીઠડાં ગોરસ લ્યો ગોરસ લ્યો) એ રાહ.

મીઠડું ગોરસ લ્યો ગોરસ લ્યો,

છે સૌને એ સુખકારીરે—મીઠડું.

લ્યો નગરીના નર નારીરે—મીઠડું.

(આ પ્રમાણે “લીલાવતી”ને બોલતી “સુમતીવિલાસે”
ઝંખેથી જોઈ, તેવોજ અત્યંત મોહ પામી મનમાં કહેવા લાગ્યો ?

સુમતી—(ભરવાડન જોઈ સ્વમત) અરે આતે મહીયારી કે
ઈંદ્રની ઉર્વશી, આતે રંભા કે મેનકા, આહા ! શું એનું સ્વરૂપ,
આના આગળ માસી કામસેના તો કુળજ સરખીજ માલમ પડે છે
શું એની ચાલ, જણે ધ્રુમતો ગજજ ના હોય એણીનું વદન તો
જણે પુર્ણિમાનો ચાંદજ ના ખીલ્યો હોય, એની વાણી તો કહેવુંજ
શું ? જણે આંખા ડાળે કાપલજ ટોકી. આહા ! ધન્યભાગ્ય
આવી સ્ત્રીઓનો ઉપયોગ કરનાર ઉત્તમ પુરૂષોને ! મારા જેવા
મુજને તો આબું ફળ ક્યાંથીજ પ્રાપ્ત થાય, માટે ચાલ નીચે જઈ
મહી મસે બોલાવી જરા મળ તો ચાખી લઈ.

સુમતી—નિચે આવી મહીયારીનો કર પકડી કહેવા લાગ્યો :

—સુનો શાહ. એ ખાત હમારી—એ રાહ.

મા'રે મહી લેવું મૈયારી, આપો મટકી હિતારી;
વહો મહીનું મુલ વિચારી. તમે આજ-મમ-કાજ-ટેક.
આહેરણી અહીંયાં આવોરે, મુજ મન વિશે બહુ ભાવોરે;
માખું પછી ભાવ જણાવુંરે, મા'રે લેવું મૈયારી;
આપો મટકી હિતારી. વહો મહીનું મુલ વિચારી. તમે.
(તે વારે સીલાવતી હાવ ભાવના કટાક્ષે કેવી ખોલી)

લીલા—ગીરધારીરે વાત કહું તે વિચારો—એ રાહ.

મનમોહનરે, મહીનું મુલ ખતાવુ સાને તુમથી શરમાવું;
અવનિમારે નહિ મળશે આવું, શાણા હું શું સમજાવું.

(હસ)

મહી રોજનું રોજ મીલાવું, ગુણ મહીના રોઠ શું માવું;
લ્યોને ધરમાં હું લાવું. હું અમથીરે. તમથી ખોટી થાવું. સાને
સુમ-મા'રા સમરે હમણાં ઉભી રહેને, હું વાત પુંછું તે કહેને,
અચૂટીથીરે, જો તું ઝાંખે જોને, એ બાન કરે તું તેને.

(હસ)

કહો નાત ને જાત તમારી, વળી નામ વહો નિજ નારી;
શું રોહર કાએ વસનારી, કેવોછેરે કંચનું નામતું દેને. હું વાત
લીલા—મનમોહનરે હું જાતે મૈયારી, હું રાજનગર રહેનારી;
હનુઓછેરે મુજ વા'લમ વીહારી, મમ નામ સોહાગણ સારી,

(હસ)

તમો હીસો વણીક વ્યાપારી શું! વાત પછી થવા ધારી;
ખાટે પુછી જાત અમારી. પણ હમણારે હું નર સુની નારી.

સુમ-છખીલીરે, અનંમ અતિ અકળાવે, સુણી મરમ વચન સુખ નાવે;
લીલા-મરણુ જનરે, ગુણુ પોતાના માવે, ફાગટ અહીંયાં નહીં ફાવે.

(સુલ)

આધા રહોને અલભેલા, શું ગતી થઇમઇ થયા ધેલા;
વાલાજી હ્યો મહી વે'લા. હું જઈહુંરે ફાઇક હમણાં આવે. ફાગમ
સુમ-નું ખોલ રે, વાત જવાની જ્યારે, ચિત્તડું અમકાવે ત્યારે;
લીલા-હું ખોટીને જો માઉ અત્યારે, મારો ધણી મુજને મારે

(સુલ)

માટે મારમ મુકા માની, નહીં વાત રહે આ જાની;
વેશ્યાએ વાત જો જણી, તો તમનેરે તકુડો કરશે ત્યારે. મારો
સુમ-શું કરશેરે ગુણુકા રંગા ધેલી, દે હુધટનો પટ મેલી;
હી દુધનુંરે, મુલ કહો મન મેલી, કહું વાર જખીલી છેલી,

(સુલ)

પાવન વન ખીલ્યું તારું, એથી મન મોહું મારું;
હવે વિલંબ કરે શા સારું, મુજ માનીરે-થાતું વાલી. દે હું
લીલા-પ્રિતમજીરે પ્યાન તમારું ધરીએ, દેખે દુરીજનતો ડરીએ;
હિતમ આજેર, શું મહીનું મુલ કરીએ, જવાહો લાજ ન જરીએ,

(સુલ)

મુકા આંખ્યોના અણસારા, સો જણ્યા વિચાર તમારા;
શાને પુઠે પચાછો મારો, અળખા રહોને-હામ લહી આ ઠરીએ. દેખે
સુમતી-(દેખી તેરી વફાદારી) એ રાહ
મૈયારી મોહનમારી, કેને વાત મને તારી મૈયારી
અરે હાં, રે હાં, રે હાં, રે હાં..... મૈયારી

તુ મમારથી ધરખાર, કરી શો વિચાર વહે સૌ ભાર,
હમીઆ આવતા.....રી —મૈયા
વળી તુ મંચળમિત્ત ચોર ધણી મળ્યો દોર, ચાલે ત્યાં શું જોર,
વહોને.....રી —મૈયા

લીલા—

(સુંદર)

નહીં વાત વહો ન્યારી, લાગે પરની બહુ પ્યારી.
અરે હાં, રે હાં, રે હાં, રે હાં.....રી—નહીં
જાની જોતા નથી નીજ છાપ, મુકી માપ, જપો હરી જાપ;
વા'લાંને વિસા.....રી —નહીં
આ કુલટા છે કમજત, શુંડણીની ભાત, તેનાથી વાત,
વહો શું વિચા..... ..રી—નહીં
તમે હિતમકુળ અવતાર, અણિકાથી ધરખાર કરીને શો વિચાર,
રહા છો વિહા... ..રી—નહીં

(ગીતી)

સુમ-મુણવંતી મણિકા છે, દુખળી નારીએ દેખીને કરીએ;
લીલા—લાલ તમાચો મારી, લાલ મુખકુ રાખીને ફરીએ.
સુમ-મહોનું મુલ બતાવો, બોલ્યા વિણ કહો શી રોતે બનશે;
લીલા-મહોર દીઓ મટકીની, એ વિણ મોહન નહીં મળશે.
એમ નહીં તો આવો, મોહન મા'રા ઘેર;
મહી માખણ ખુબ ખારો, હું રાખીશ તમને ફરી પેર.
સુમ-મુલ બરાબર બોલો, નાહક માહક શીદને ચમકાવો;
અપરિકે આ ન બડાવો, સત્ય વિચાર સહુણી સમજાવો.
લીલા-આજ મહી નહીં આવું, આમ કરોના વેર્યા વહેમારો;

મુકો પાલવ મા'રો ઝો આવી ભુંડણ મુજને ભાસે.
 ન્યાત જાતનો બેળો, કહોને શકજી શી રીતે સહેવો;
 હનુઓ જો જાણે તો, લાઇ આકુને ફરી વળે હેવો.
 દહી ફુલનું શું દાખો, અર્પણ તમને અંત કયું આપું;
 ખાઓ પીઓ ખુબ ખેલો, રોજ હવે હું મુજ મંદીર રાખું.

(આ બધી ચેષ્ટા જોઇ, કામસેના ઝડપેથી નીચે આવી, લીલા-
 વતીને ક્રોધ કરી ધીક્કરી કહેવા લાગી)

કામ— ક્ષત્રીકલક કેમ લેશેરે—એ રાહ.

મોત આબુ' છે, મહીયારી તારું આજ-હમારી હમવા શું આવીરે-ટક

કળા ફળવીને આવી શાને કાળ.	હમારી.
જોયો ઝડપેથી તારો બધો તાલ.	હમારી.
જળ કપટથી આવી છે છીનાળ;	હમારી.
સિંહભક્ષ લેવા આવી તું શિયાળ.	હમારી.
આ તો માટી હશે ખુટયો તારો કાળ.	હમારી.
ભુંડી રાંડ રખારીની કમજાત.	હમારી.
લેને મટકી ઉપાડી માઈં ભાત.	હમારી.
માઝે તું શું મટકીની અલી મોર.	હમારી.
ચાલી જાને દીસે તું તો ચોર	હમારી.
હવે આવી છે જો તું મારે આ વાસ.	હમારી.
નક્કી જાણુજે કરીશ તારો નાશ.	હમારી.

લીલા— (પૂર જુસ્સાથી) (સદર)

અલી કેણુ તું કહેનારી કમજાત-ફરંદી ફટ ફટ તુનેરે.

કાની પુત્રી તું બતાવ્ય તારો તાત.

ફરંદી.

રાંડ રાખ્યું નહીં તેં પછીનું પામ,	ફરંદી●
માત તાત કુળ કુળાવું તમામ.	ફરંદી●
રાંડ રોકે શું તારી વિચાત.	ફરંદી●
રાજ આવી રમું રંજે બહીમાત	ફરંદી●
વેશ્યા સંગી નર પછીથી પરતાય.	ફરંદી●
તે તો આંદોર છે આખા જમ માંદા.	ફરંદી●
આવું મેહેતાજી પાસે કું મારોક.	ફરંદી●
માટી ખાંસ એ છે મુકય મોટી પોક.	ફરંદી●
તારા બાપની મારે શી ઓશીયાળ.	ફરંદી●
જુકું મુકયું આજ ખુટયો તારો કાળ.	ફરંદી●
માર ફોડી ફેંકી દેજે દેયા કુટ,	ફરંદી●
કુંતો આવીશ હવે તું માથું કુટ.	ફરંદી●
અમથી અભાગ્યણી કરે હંકાર.	ફરંદી●
દગાખોર નથી ઘુથી કરનાર.	ફરંદી●

(એમ કહી સામા સામી લઢી પડે છે, તેથી સુમતિવિલાસ વચમાં આવી જાનેને જુદી કરી કામસેના પ્રત્યે રીસ કરી કહે છે.)

સુમતી— (ન બોલ તારા તારા) એ રાહ.

ન બોલ કામસેના. (૨) કું પોપટ એ મેના;	
મળ્યા જીવ એના, વિખુટા પડે ના પડી તેના.	ન બોલ
જુદાં હતા જીવ જોના, આવી મળ્યા બહુ એના;	
હવે તો વળે ના, મમે તું બળે ના, પમે પડી તેના.	ન બોલ
વચમાં આવી તું વઢી છે નહત કે નાદાન તું;	

નીચામાં નિની નિર્લજ નારી વેસ્યા છે હેવાનું. ન બોલ.
 નેકી માર ખાઇશું, સહુથી તારૂં નહોજ સાંખે;
 જીનીમાની જ કહું, જુડી આ કહેવું માનું કામસેના. ન બોલ.
 કામસેના—(સુમતિ પ્રત્યે ક્રોધથી) ગીતી

આમ લઇ ઉપરાણું, ધણી ઘણું મુજને ધમકવો;
 સુમ—રંગમાં લગ કર્યો તે, ખચિત તારે માર શું આવો.
 કામ—મહીઆરી મુખ દેખી, બાર વરસની પ્રિતિ પલટાવી;
 નંદના ફંદની રીતી, શરમ તજી જીએ આ જણાવી.
 સુમ—આ મહીયારી આવે, કોડ દીવાળી મુજ મંદીર દીસે;
 તું વેસ્યા વસ્તીમાં, ખાખ બળાથી રાખ ભરી દીસે;
 કામસેના—(સુમતિની દરકાર નહીં રાખતાં.)

ધિક્ક ધિક્ક ધિક્ક શેઠ વેણુ શું સુણાવો;
 સ્નાન સુતક શું મારે, જાવો બની આવો. ધિક્ક
 ધન માલ ધુત્તિ સાફ, જણાવો છે જીતી મારૂં,
 વા ખાતી તો કરી વાફ. કહોને શું કહાવો- ધિક્ક
 ના કહેતાં; ધાલો નિતે આ રંડા રૂડી રીતે;
 વણીકની પ્રીતે વિતે, જગ આ જણાવો. ધિક્ક
 આજથી કરો અદીકું, મહીયારીમાં દીકું દીકું,
 બાંધો પ્રીતિનું ત્યાં પીકું શેઠ સીધાવો. ધિક્ક
 નફ્ટ ધણ ના આવો, જાએને શું મોં બતાવો
 ખરે ખાલી ધણા આવો, લાજ નહીં લાવો. ધિક્ક

(આમ ધિક્કાર આપી કામસેના દુરત પોતાના મેહેલમાં આ-
 લી ગઇ. આ લાગ જોઈ લીલાવતીએ સુમતિને ઉશ્કેરવા સુમતી
 પ્રત્યે કહ્યું.)

सांभलो शुं स्वामी वयन भा. (३)   टेक.

પ્રેમે પ્રિયાને પ્રિતમ પાળો, આલો મા'લો. પાળો, વચં સં.

ખાલી જુડાયથી ભુજાય ખોવું, જોવું રોવું ખોવું વચ. સા.

શ્રેષ્ઠ માર્ગી વીનતી સ્વીકારો, ધારો, મારો કરો. વચ્ચે સાં.

(એમ કહી લીલાવતી “ સુમતીવિલાસ ” નો હસ્થગ્રહી પોતાના
ધર તરફ ચાલતી થઇ. આ બનાવ જોઇ કામસેના ગુણિકા પોતાની
સખી કળાવતી સાથે સુમતીનો પીરહ બવાથી મહેલની બારીએ
બેસી ઉડાવાળી રડવા બેઠી.)

કામસેના—(કરમની છે મતી ન્યારી)

સખી આ શી દશા! મારી, પડ્યું છે કષ્ટ મારી. ૨૬.

સુમતીની સોજત ઠરી, રાખ્યો પ્રીતે પાસ:

મહીયારી મોહે ગયો, પાડી તેમાં ત્રાસ;

હરી ગર્ભ ધન પુતારી, ખરે બહુ કીધી પુતારી. ૪૫૧૦

સાડાબાર વરસની, પ્રીતી તોડી તેહ:

અનો અટકી ગયો, છીનાળથી દષ્ ઁહ;

वर्षीक नव जलत विचारी, करी में दाय शुं मारी. **अभी०**

કોષિ બોલી કારમું, રીસ ન રાખી રાંચ;

જાણ્યો નહીં તે પ્રથમથી, સૌ જોતો પરપંચ,

હવે કું તો રહી ઢારી, મરું પી ઝેરની ઝારી. સખી●

અળનો ખાલી કર્યો, દધ મટકીનો મોર;

જાણું પણ ઝાઝી બહુ, ત્યાં થું ચાલે જોર;

નથી પાસે રહી પ્યારી, કુટી બદામ તો સારી. સખી●

પર પુરૂષ પ્રેમદા, રાખી કરશે રંમ,

જોગન જાત મુજસમી, આશા થાશે ભંમ;

રહો ધારી સહુ નારી, વડું છું વાત વીચારી. સખી●

સુમતીના સ્નેહે કરી, તજ્યો વેશ્યાનો વહેપાર;

વરજીને વળગી રહી, પણ દીધો પિત્તાર;

કહું છું વાત વીસ્તારી, મળ્યા પ્રીતમ અને પ્યારી. સખી●

બરવાડણુ નહીં બાળ તું હતી જ એની નાર;

છગમી છેલ્લ હરી મધ, ગુણિકા થઇ મમાર;

અનાવી હાય બીમારી, ગતી છે દેવની ન્યારી. સખી●

એ વિષુ અન્ય પતિ હવે, સરવે ખાત સમાન;

જોગણુ થઇ જંગલ ભમું, સુતું જ્યાં સમસાન;

હવે એકે નથી બારી સુણે તું તો સખી મારી. સખી●

કથાવતી—

(તેને શાંત કરવા).

(દીલગશરકો ગુજર બહેલાઇએ) એ રાહ

શાને સોચ કરી એકા બારીએ, વડુ વેણુ તે આપ ખ્યાનમાં ધારીએ;
નહીં જાત વણીકની કાઇની માટે મોહને છોડી મનને મારીએ.

એ કામીનીએ કંઈ જોજાવ્યો, બની આવી તે પાસ જાન મહીવારીએ
હસે જે જનાં, તે તો તેના થશે, નદાંદનો નેહ તેથી નીવારીએ.

રહી રહી આંખો કરી રાતડી અધિકા થઇ આપણે શું મધુમારીએ;
આ અવનીપર હેવા અનેક છે, એનો સંમ તજીને અન્ય સ્વિકારીએ
એમ એક પછી એક કીજીએ. આપણો કુળાચાર વાહાણી વિચારીએ

કામસેના—(અત્યંત ખેદ યુક્ત) (ગીતી)

ધીક કુળાચારોને, અન્ય પતીને હવે તે શું કરવો,
નરકતણા નીચાણા, ભવ બાંદી ભવ સાથી તરવો.

કળાવતી—(પોતાને પણ વૈરાગ્ય થવાથી)

મનમાં નવ મુકાશો, સ્નેહ ધરીને રાખો તુમ સાથ;

ધ્યારી પ્રપંચ તજીને, ચાલો જોડે જખીએ જમનાથ.

(એમ વિચાર કરી બંને સખીઓ, પોતાનો વહેપાર વરજી
પછીની જીંદગી પ્રજુ સ્તવનમાં મુગ્ધરવા લાગ્યાં.

લીલા—(પોતાના ચિત્તે અન્ય આનંદ ગૃહમાં લાવી મુક્તી
કરી પુછવા લાગી.)

(નતિજ્ઞ મીલ જાયચા) એ રાહ.

ધ્યારા આવી પલંગે પધારોરે, પ્રેમી આવી પલંગે પધારોરે—

જોર કરી ફરી અહીંથી ન જાશો, આ કાસ્યો મેં હાથ. પલંગે.

આપ હુકમ આજથી હું સિર મા'રાપર ધરૂં.

અધિકારને ગાંડુ નહી લોક લાજે નહીં ડરૂં.

ભરજોબન ભરચારબૂખી, ભોગવો ભામની;

કંઠે આવી કંઠ મા'રા કોહો તે વળશે કામની.

હનુઆના ધરમાં હવે મને ના, સ્વામીજી રહુ સાથ પલંગે.

લક્ષ્મીનું લેખુ નથી, વાંઘા ચિત્તસો વસથી;

હનુઓછા આવે નહીં, સત્ય કહું તમને કથી,
 અંતર રતિ નવ રાખો રશ્મિયા, નિર્ભય રહો સુખ સ્થાનમાં
 અશ્વિકાને તજી તેમ મુજને, બુદ્ધશી નહીં બેભાનમાં;
 સંસય દાળીએ સાહીયા મારા, નેહ નજરથી નાથ પશ્વજે.
 કહો પર્યા કે કુંવારા, કંથ ક્યાં ગઇ કામની;
 સગા વાંલાને વિસારી, બોળતી ક્યાં બામની;
 છે માત પિતા ક્યાં તમારાં, ક્યાં કુટુંબ પરિવારછે;
 સત્ય બોલો સમ મા'રા, સમજવો શું સાર છે;
 પ્રેમે રહો પછી પ્રિતમ પ્યારા, સોહાગણ સંગાથ. પશ્વજે,

મુમતિ—(માત પિતા યાદ આવવાથી ખેદ પામી)

(પ્રુશ રહો સન્મન) એ રાહ.
 છે નગરશેઠ પુન્યવંત, પીતાજી પ્યારા;
 માતૃ સેજલદે શેહેર, વસે આ સારા.
 પરપ્યો છું સારંગપુર, પ્રેમદા ત્યાં છે;
 અનુસારે દેખું તુજ, એજ સમ રહ્યાં છે,
 મહીઆરી માન નવ માન, મનની મા'રી;
 નિર્ધુ તુજને જે વાર, સાંભરે નારી.
 સરવે સુંદરતા દીસે, તુજ સમ તેની.
 જિંદગી નીચી સૌ મળી, આકૃતિ એની.
 મેં તજ્યો સ્નેહીનો સંગ, કરીને યારી;
 વાંધી વેસ્યાથી થઇ, ખરી ખુવારી,
 કું બાઅદિલુ બરથાર, બામની ત્યામી;
 શુંડણના બંબેર્યાથી ભિખ મેં મગી.

લીલા—(સાસન નવા)

હરમુલ પડનેકા પએરે) એ રાહ.

મુલે સ્વામી અરજ હરધારી, એ સૈયર મા'રી;   એ.
સૈયર મા'રી વિના વિચારી, નાથ કરીશું ન્યારી.   એ.
સારંગપુરના શેઠની બેટી, નામે લીલાવતી નારી.   એ.
મહીં મારું એ નિત લીએ છે, શિયળવતી મુખકારી   એ.
શેઠ તને એ શાનો સ્વામી, મેળવું કું મહીયારી,   એ.

મુખ—(મનમાં લપ વળમશે એમ ધારી)

(અરે મુલે છોડ મેરી બાંધરે)—એ રાહ

અરે જોવાદેને હેવી વાત ના વિચારીએ—ટક.
મુતો સર્પ જાએ, આવે દુઃખ આએ;
તું છું પ્યારી મા'રી, વારી જાઉં તોરીએ.   અરે.
એનું કામ બાંહી, નથી મારે કાંઈ;
મળ્યું મન તારું મારું, શાને એ સંભાળીએ.   અરે.
રંમમાં રમીશું, મુખમાં રહીશું;
એને આવે તને મને, એને ભય ભારીએ.   અરે.

લીલા—(પૂણું હર્ષયા, જાહેર થવા)

(મેં પથ્થરસેં છુટી તાબુલમે)—એ રાહ.

કું મહીયારી છુટી, મોહન કું મહીયારી છુટી;
જલું થયુને ભવ ભાવટ ભાગી, મહીની મટકી કુટી—મહી.   એક.
અતિમ પરવયા મા'રી સંજે વાત નથી કાં જુડી—વાત.   એક

કળા કરીને વેરણુ વેસ્યા, કપટીને મે કુટી—કપ.	મોહ.
જનીવાસે જોર કરીને, પાલવ પકડ્યો ઝુંટી—પાલ.	મોહ.
ચિંર ખેંચી હીંગોળાપરથી, જામની પાડી ભુડી—જામ	મોહ.
હજી નિશાની કહેાં તો આપું, નાથ નથી કાંઈ ખુટી—ના.	મોહ.
અર્ધાંએ અર્ધાંગી મુકી, રાજ ગયાલા રૂઠી—રાજ.	મોહ.

શુભ—(હર્ષાતુરે) (ગીતી)

વિસ્મય થાજી વાંલી, કોઠ હીવાળી દંપતિ દુઃખ ટળીઆં;
મહીયારીના વેશે, માનની ક્યાંથી તમે મને મળીયાં.

લીલા—વેશ્યાથી વશ કરવા, મે લાધો મહીયારીનો વેશ,
કપટ કરીને કાપ્યા કંથ કામની માતા પિતા કલેશ.

શુભ—સત્ય વચન સહુ તારાં, સુખ કરનારી સ્ત્રિયજવતી સારી;
અકલ્પ ગમતી, મારી પણુ તે રસમે સરવે સુધારી.
વેશ્યા લપટ લાજી, અધિક ગુણુ શું હું તારા આવું;
કલંક કુળનું કાપ્યું, હજી શાખાથી દિલગીર તો આવું.

લીલા—પીઠ પરતાવો મુકી, માત પિતાને હવે પાય લાગો;
માફી ગુનાની માગી, ચાલો ચલાવો સંસારી સાગો.

(લીલાવતીના કહેવાથી સુમતિવિલાસ “ લીલાવતી ” સહિત
ત્યાંથી નીકળી પોતાના ઘેર આવી માત પિતાને મળી પત્રે પક્ષ
માફી માગી બોલ્યા.

શુભ— (ખનજરો)

માત પિતા વિનંતી મારી, સુધ્ધી દીઓ સિખામણુ સારી;
મુન્યવંત હું પાચે લાગું પલ્લે લાજીને માફી માગું.

કહ્યું અમૃત્ય મેં અવીઆરી—

સુધી.

નવ નિતિની ભિતિ રાખી, સૌ ધનત હધી નાખી;

કરી મણિકાથી મેં પારી—

સુધી.

મેં આઠા સૌની ઉત્થાપી, કુળની મરીયાદ કાપી;

હું થયો લાચારી—

સુધી.

કુળમાં ઉઠી અંજારો, કહ્યું નહીં રોક્યો રહેનારો;

એ રથમ સહ મેં સુધારી—

સુધી.

સહ લોકાને દેખી લાગ્યું. વળી પરતાણું છું ઝાણું,

રહ્યો રાતદિવસ સુખધારી—

સુધી.

સમજી સહ સંજન સારા, તમે તને આ હંદ નઠારા;

મમ વિતી જે મેં વિચારી—

સુધી.

સદાઈ-સે'જલ—(ધીરજ આપી) ત્રીતાળી ચોપાછ)

ભાવી ભાવે બન્યું બહું હવે કરશે કાંઈ;

કુવો હર્ષ અતિ મળ્યા આજ, સાલ મયા જનરાજ.

તેને લીલાવતી વહુ ટુંલાવી.....

લીલા.....મેતો જુમારી ફરજ બળવી;

મયું દુઃખ થઈ સુખ જ્ઞાતા, હવે આશીય છો મારી માતા;

સે'જલ—વહુજ સદા સુહાગુણ રે'ને... ..

લીલા—... ..પાએ લાગું વહો માની લેજો;

સે'જલ—તુંજે પુણું પતિજતા નારી, લાવી સ્વામીને ઘેર સુધારી.

તુજ સમ જે નારીઓ યાસે, તેના ગુણ આ જમમાં મવાસે;

માને પુત્ર તને પુન્યલાળી. જધારો વંશની વેલ વા'લી.

જોડું મુખમાં સદા બધું જીવે, પ્રેમ સંસાર મુખ રસ પીવે.

વાણેતર—(સદાકૃષ્ણ શેઠને ઘેર આવી.) ઝીતી.

મોકલો શેઠાણી, લીલાવતીને સુવાવડ સારું;
સોમદત્ત શ્રેષ્ઠિએ, મોકલ્યા છે તેડવા સત્ય વડુ વારું.

સે'જ—હાલ નહીં એ આવે, કહેજો શેઠને સારંગપુર શહેર;
અન્ય વધુ નહીં મારે, માટે રાખીશ હું મારા ઘેર.

(એમ કહી હાસ્યવિનોદ કરી લીલાવતીને તેના પીયર વળાવે છે. બાદ કેટલેક દિવસે લીલાવતીને પુત્ર પ્રસવ્યાન્ત્રી સદાકૃષ્ણ શેઠને વધામણી આવવાથી સાકર વહેંચી સન્નિવન કુટુંબને સંતોષી લીલાવતીને પોતાને ઘેર તેડી લાવે છે.)

શુભતી—(લીલાવતીને) ચલ ન કર બલે—એ રાહ.

આનંદ હર અતિ, મળ્યાં બંને દંપતિ.—એ ટેક.
શરીર સારું તારું તો ખરું, અહા ! ઉમંગ હું શું ઉચરું;
સત્યનો જય વા'લી વિજય, રંજ નહી રતી. મળ્યાં.
મર્થ સમાન પુત્ર પામીયાં, વિયોગ દુઃખ દુરે વામીયાં;
મુખ મુખ મુખ, દાખુ ન દુઃખ, યાજી હે સતી. મળ્યાં.

લીલાલતી— (ઝીતી.)

પૂન્યવંત પય ધરશે, તે હામે વાલા લક્ષ્મી વરસત;
પૂન્ય વિદુણા પ્રાણી, મંત્ર માટે ધર ધર બિખ માગત
સાર નથી સંસારે, સર્વ સહોદરમાં છે શ્રી ભગવંત;

કામ નહીં હો આવે, એક આશરો આપણને અરિહંત.

પુત્ર હવે પરણ્યો સ્થાપી પાટને સંજમ તો લેવું;

શુભ— જામનીએ મુજ લાગ્યું, રંચ હવે શું સંસારે રહેવું.

“લીલાવતી” ને “શુભતી વીલાસ” દિ હસ્ત જોડી પ્રશ્ન પ્રાર્થના કરે છે

(કોઈ રખડી મરજી ક્યા જાને,) એ રાહ.

અમ હિરમાં આનંદ ઉભરાએ, મુનિ વાણિયી મન મલકાએ;

સંજમ થકી સુખ તો થાએ, છે કહેવાએ શાસ્ત્રો માં એ. અમ●

તે માટે દંપતી સુખદાએ, ચરિત્ર વૃત્તિમા ચા'એ:

એવો સંજમ કરથી સા'એ જેના જગમાં ગુણ તો ગાયે. તે માટે●

(જાય છે.)

શુભધાર— (શ્રી જમપતી) —એ રાહ.

સ્વધર્મો સંજનૈનો, આ પૂર્વ પાપનો.

અનાવ શું અન્ધો, લીલાવતી તણો.

સ્વધ●

પરભવ પોપટ પુર્યો પાજરે, સાડી બાર બડી;

પોપટડી દુભાણી દીલમાં, આ ભવ એહ નડી.

સ્વધ●

તેહ પાપથી “લીલાવતી”એ સાડી બાર વરસ;

વિરહ તણું દુઃખ વેઠ્યુ રહીને, પિતૃથકી પરવશ.

સ્વધ●

પૂર્વ પાપફળ પૂર્ણ કરીને, પડી આ પ્રિતિ પાસ;

લીલાવતીને સુમતિ બને, માંડે શ્રદ્ધસ્થાવાસ.

સ્વધ●

કામ વ્યતિને પામ્યા પૂત્રને નામે વિરવિલાસ;

અમે મોટકો મહા જીવિઅળ, કરી શાસ્ત્ર અભ્યાસ.

સ્વધ●

અનુક્રમે એક દીવસ ત્યાં આવ્યા, ધર્મ દોષ મુનિરાય;

સુધી વાણીએ દંપતિ સુલતા, દીક્ષાદતિ થાય.
 પાટ પોતાના સ્થાપી પૂતને, આપ મયા અણુમાર;
 સંજમ પાળી સુરગતિ પામ્યાં, બંને નરને નાર.
 તેમ સ્વધર્મી સર્વ સંજનો, કરશે ધર્મના કામ;
 અંતે મુખ પામીને હરવે. જન્મને શિવપુર ઠામ.
 શ્રેષ્ઠિ તળે મુત શશિનો, અરજ કરીને આજ;
 બૃહચૂકની માફી માગે, સરવે જૈન સમાજ.

સમાપ્ત.

વગર માસ્તરે ઇંગ્રેજી શિખવું હોય તો ખરીદો.
 એ ગાઇડ ટુ ઇંગ્લીશ ટીચર.

ભાગ ૧-૨ બેગા.

પર બેઠાં નવરાશના વખતમાં થોડે ખર્ચે ઇંગ્રેજી શિખવું હોય
 તો એ ગાઇડ ટુ ઇંગ્લીશ ટીચર જરૂર મંગાવો. આ પુસ્તકની
 મદદથી હજારો માણસો ઇંગ્રેજી શીખ્યા છે અને પોતાનું બવિષ્ય
 સુધાર્યું છે. ખીજાઓની માફક આ પુસ્તકના બુદ્ધ બુદ્ધ ભાગો
 નથી કર્યા, એકજ પુસ્તકમાં બધી ઉપયોગી માહિતીઓનો સમાવેશ
 કર્યો છે. કી. રૂ. ૧-૮-૦ પોસ્ટેજ માફ.

લખો:—બુકસેલર સાકરલાલ બુલાખીદાસ.
 રીઝીરાહ-અમદાવાદ.

તમારાં વહાલાં બચ્ચાંઓ માટે નીરાસ ન થાઓ.

—વૈદ ડાક્ટરો તેમજ હકીમોની ગરજ સારનાર—

વરાધની ડબ્બી રૂ. ૧.

Capillary Bronchites

ગૃહસ્થો તથા ગરીબોને અલભ્ય લાભ આપનાર

અનુભવસીદ્ધ આ વરાધની ડબ્બીમાંથી બાળકોને દર ચાર છ દિવસે મગના દાણા જેટલી દવા ચમચી ધાવણ કે ચમચી પાણી સથે ઓગાળી પાવાથી બાળકને કોઇ પણ પ્રકારનું દરદ થવા દેતી નથી, તેમજ કોઇ જાતનો બ્યાધી રતવા, તાવ, ઉધરસ ઝાડો, મરડો, પેટનું ચડતું, ઠિંટાંડીઉ, સસણી, વરાધ આચકી (તાણ) વગેરે કેઇપણ જાતનું દરદ થયું હોય તે દિવસમા એક વખત મગના દાણા જેટલી દવા બે—ત્રણ દિવસ પાવાથી બાળકનું દરદ એકદમ નાશુદ્ધ કરે છે. એક ડબ્બી એક બાળકને લગભગ એક વરસ સુધી ચાલે છે. વળી સદાહુ દવાના સેવનથી તેની માનાએ ખાધેલા ખોરાક તે બાળકને નડે નથી. તેમ બાળકને નરોગી ને તન્દુરસ્તી બહે છે. દરેક ગૃહસ્થ કુટુંબનાં રાજવા લાયક આ ડબ્બી વૈદ તેમજ ડાક્ટરની ગરજ સારે છે. જરૂરી એકજ વખત આ ડબ્બીની દવા બાળકને પાઓ અને સુખી થાઓ. (ડઝનના રૂ. ૧૦).

તા. ક.—આ દવા છેલ્લા ૨૦ વરસથી વપરાશમાં હોવા છતાં એક પણ બાળકને આરામ નથી થયો એવી ફરીયાદ આવી નથી તમે પણ ખાત્રી કરો.

વૈદ જગન્નાથ જી દ્વિવેદી આયુર્વેદીક દાર્મસી, નડિઆદ.

જવરચિનાશક ટીકડી.

ફક્ત છ ટીકડીથી આરામ. FEVER TABLETS.

આ ટીકડી શરદીના,, આંતરીઆ, મેલેરીઆ, જીર્ણજ્વર વિપ્રમ જ્વર, સન્નિપાતજ્વર, ત્રીદોષજ્વર તથા પ્લેગ અને ઇન્ફલ્યુએન્ઝા જેવા મહાન જીવલેણ તાવને માત્ર છ ટીકડીથીજ હટાવે છે તેમજ અશક્તિ મટાડી જડરાગિન પ્રતીત કરી દસ્ત સાફ લાવી શરીરને તંદુરસ્તી બક્ષે છે.

તેમજ મેલેરીઆની સીઝનમાં વર્ષો તથા શદ ઋતુમાં એકાન્તરે એક એક ટીકડી સવારનાં ચા અગર પછી સાથે લેનાન્ને મેલેરીઆદિ તાવની દહેશત રહેતી નથી. તથા કે છ પણ ઋતુના તાવને મટે અકસીર છે.

આ ટીકડી તાવ હોય અગર ના હોય તો પણ એ તે સમયમાં લઈ શકાય છે. કી. ટીકડીઓ ૧૦૦ ની શીશીને ૧પીઓ ૧૧૧

વાપરવાની રીત—મોટા મ.ભ.એ દિવસમાં ત્રણ વખત સવાર અપોર અને સાંઝ એક એક ટીકડી પાણી અગર દુધ સાથે લેવી માસ ૬ થી એક વરસ સુધીના બાળકને ત્રણ વખત થઈ એક ટીકડી આપવી એક વરસથી પાંચ વરસ સુધીનાને ત્રણ વખત થઈ બે ટીકડી આપવી.

ઇન્ફલ્યુએન્ઝા પ્લેગ અને ટુંટીયાના તાવમાં બોમ્બે પ્રેસીડન્સીના ઘણા ડી. લે. બોર્ડો તથા તાલુકા લોકલ બોર્ડો તથા મ્યુનિસિપાલિટીઓ તરફથી આ ટીકડી હજારો ગરીબોને બે ચવા માટે ખરીદાય છે અને તેની અસરનાં સરટીફિકેટ અમને મળતા જાય છે.

વેદ જગન્નાથ જી. દિવેદી આયુર્વેદીક ફાર્મસી નડિઅહ.

ડાએરીઆ પીલ્સ DIARRHOEA PILLS

(ઝાડા મરડાની ગોળી)

સંગ્રહણી (ગળતી) માટે અકસીર દવા.

બોમ્બે પાણી વિકારથી લાગુ પડેલાં દરદ, ઝાડા, અતિસાર, સંગ્રહણી (ગળતી), જીનો મરડો, લોહીનો ઝાડો, આમ, આંતરડાનાં તથા હોજરીનાં દરદોથી રીખાતાં દરદીઓને યદૃત (લીવગ) નળખંડ વાયુ, ચુંક, આદરો, આસતું ચઢવું, અશક્ત મટાડી પાચન ક્રિયા વધારી શરીરમાં તાકાત લાવે છે વાપરી ખાત્રી કરો.

કીંમત શીશી એકનો રૂ. ૧૧), પો. જુદુ.

વાપરવાની રીત-સવાર, ખપોર, સાંજ, એકએક ગોળી લેવી. ઊકાન અડધી અડધી ગોળી પાણી, દુધ અગર છાશ સાથે.

તા. ક. આ દરદીએ હલકો ખોરાક છાશ અગર દુધ સાથે લેવાથી મમે વેા સંગ્રહણી અસાધ્ય હોય તો પણ મટાડી દે છે તે ઝાડા તથા મરડા જવાને માત્ર એકજ દિવસમા નાબુદ કરે છે

એસેન્ઝોલ.

મોટા મોટા ડક્ટરો વેદો અને લકોમોની દવા કરવા છતાં નહીં મટેલા ગમે તેવા જીવા ખરજવાને અમારે એસેન્ઝોલ એકજ અઠવાડીઆમા જડ મુળથી નાબુદ કરે છે ખરજવા માટે એસેન્ઝોલ એ એકજ પાય છે વાપરવાયા ખાત્રી થશે સવાર સાંજ એ વખત આગળી ઉપર લેઇ ચોપડવું, જરા ઘણવું ને ખીન્ને દિવસે સવારમાં ઘેઘ સાફ કરી ચોપડવું ચોપડયા પછી આંગળી ઘેઘ સાફ કરવી કીંમત શીશી ૧નો રૂ. ૧-૮-૦ પોસ્ટેજ જુદુ.

તા. ક. કાચગ તથા ખસ. દાદરને તો માત્ર જલદી નાબુદ કરે

વૈ. જગન્નાથ જી દ્વિવંદી આયુર્વેદીય ફાર્મસી નડિઆદ.

અવન પ્રાશ અવલેહ (જવન)

સ્વાદિષ્ટ ચાટણ તેમ નિર્ભયપણે વાપરો શકાય છે. બાળક સ્ત્રીઓ તથા પુરુષો સર્વેને ગુણકારી છે. જવનનું સેવન કરનારને નિરોગી બનાવે છે શરીરમાં નિરોગીપણાનાં તત્ત્વો વધારી લોહી તથા વીર્ય વધારી નબળાઇ પાન્કુ, ખાંસી, ક્ષય, જાતીને દુઃખાવો અને જાતી તથા ફેફસાનાં દરદો સુધારી, અમ્લગીત્ત; વંધ્યાદોષ, નપુંષકત્વ તથા ધાતુ વિકાર દરદો સુધારી મટાડવામાં આ કેસરી જવન સર્વેત્તમ હોવાનો દાવો કરે છે. કૌં રતલ ૧ ના રા. ૩ પોસ્ટેજ જુદા.

વાપરવાની રીત-બાળકને રા. ૦૧ ભાર, તેથી મોટા બાળકને રા. ૦૧૧ ભાર, તેથી મોટા માણસને રા. ૧ થી રા. ૨ ભાર સુધી સવારમાં એક વખત જવન સાથે ૦૧ શેર દૂધ પાવું ને નાના બાળકને તેની રૂચી પ્રમાણે દૂધ પીએ તો પાવું કંઈ હરકત નથી.

કણીક તેલ (કાનના દરેક રોગ ઉપર)

કાનની બહેરાશ, કાનનો સોજો; કાનનું પાકવું; (વહેવું) રસી નીકળતી; શૂળ; સળુકા મારવા કાનની અંદર ફેલ્લી થવી કે કાનમાંથી પર, લોપી, કે પાણી નીકળવું વગેરે દરેક કાનના રોગ માટે અકસીર તેલ છે. સવાર સાંજ કાનમાં એ એ ટીપાં પાડવાં. કીંમત શીશી એકનો રા. ૧-૦-૦.

વેદ જગન્નાથ જી. દિવેદી આયુર્વેદીક ફાર્મસી નડિઆદ

જવરહર જુલાખ.

તાવની શરૂઆતમાંજ આ ગોળીની અસરથીજ પેટ સાફ થઈ જાય છે અને તાવ દલકા પાડે છે આ નખળા માણસોને અને બાળકોને પણ સુખરૂપ આપી શકાય છે. તેમજ ચુંક, આંકડી વગેરે કષ્ટપણ દરદ થયા સિવાય પેટમાંથી પુરતો ખુદાસો થઈ જાય છે અને બીજી જે જે સ્થિતિમાં જુલાખ સેવાની જરૂર જણાય ત્યાં આ ગોળા ઘણી ઉપયોગી છે તેમ પેટમાંથી કૃમિ વગેરે સાફ થઈ જાય છે. શીશીની કોમત રૂ. ૧-૦-૦.

કફ પીલ્સ (ખદીરાદિ ગુટીકા) COUGH PILLS

ઉધરસ; સસણી; ઉઠાંટીઆની ઉધરસ, સળેખમ, તથા છતીનાં બીજાં દર્દોમાં અને સાદ બેસી ગયો હોય ત્યારે આ ગોળી દિવસમાં ત્રણ ચાર વખત એકએક ગોળી મોંમાં રાખી રસ ચુસવાથી (ગળવાથી) એકદમ આરામ થઈ જાય છે, તેમજ દમ, શ્વાસ, ક્ષયની ઉધરસ પણ આ ગોળીના સેવનથી નાબુદ થઈ જાય છે સ્વાદિષ્ટ તથા રૂચી કરનાર અને મુખની દુર્ગંધી દૂર કરનાર છે. શીશીનો રૂ. ૧-૦-૦ પો. જુદું.

લીવર પીલ્સ.

યકૃત (લીવર), બરોડ, જીર્ણ જવર, અશક્તિ, શરીરની ફીકાશ પાન્ડુરોગ, શ્વાસનું ચઢવું. વગેરેને આ લીવર પીલ્સ થોડા સમયમાં મટાડી શકિત લાવે છે.

શરીરના સોજ પેટ તથા પેદુનાં દરદ, બરોડ, લીવર, હોજ-રીનો સોજો તથા દુખાવો એકદમ મટાડે છે ને શરીરમાં શક્તિ લાવી શરીર લાલચોળ બનાવે છે. કોમત શીશી ૧ નો રૂ. ૧. વાપરવાની રીત-બાળકને સવાર, અપેર, સાંજ અડધી અડધી ગોળી ને મોટા માણસને દિવસમાં ત્રણથી છ ગોળી સુધી આપી શકાય છે.

વૈદ જગન્નાથ જી. દિવેદી આયુર્વેદીક ફાર્મસી નડિઆદ.

મહર વિનાશક (જોઓ માટે શક્તિની દવા.)

સફેદ પ્રદર, લોહીવા, ગર્ભાશયનો સોજો, દુખાવો, ઋતુનું સાફ ન આવવું. અનિયમિત આવવું, ગર્ભ ન રહેવો; સુવારોગ, ખાંસી હાથ પગે ચુંથારો, પિશાબમાં કળતર, (જવર તથા પગના તળીયામાં થતી બળતરા); દાહ, રતવા, માથાનો અને કમરનો દુખાવો. શરીરે શીકાશ તથા બેચેની વગેરે દર્દો માટે ધણીજ અકસીર દવા છે. તેમ કસુવાવડ થતી મટાડી ગર્ભાશય સુધારી વંધ્યત્વ દુર કરે છે તેમજ સંગ્રહણી, અતિસાર મટાડી દસ્ત સાફ લાવે છે. બળ, ખુદ્ધિ, કાન્તિ તથા શરીરની સુંદરતા વધારનાર આ દવા જેવી બીજી એકે દવા નથી. વાપરવાની રીત—સવાર સાંજ ચોખાના ઘોવણમાં એક એક ગોળી લેવી. કોંમત ડબ્બી ૧ ગોળી ૩૨ ના રૂ. ૧)

ખુની હર્ષ અને દુઝતા મસાનો મલમ.

વાઢકાપ, આગ અગન કે બળતરા કે બીજી કોઈપણ જોખમદારી સિવાય માત્ર આ હર્ષનો મલમ ચોપડવાથી જડમૂળથી નાશુદ્ધ કરે છે મલમ જરા આંગળી પર લઈ હર્ષ ઉપર દિવસમાં બે ત્રણ વખત ચોપડવો તથા જરાજરા ધસવો. જેથી હર્ષ તદ્દન ચીંથરા જેવા થઈ નાશુદ્ધ થશે. કી. ડબ્બી ૧ નો રૂ. ૧-૮-૦

કંઈપણ દબ વગર હજારો દરદીઓને આરામ થાય છે.

૧૬ જગન્નાથ જી દ્વિવેદી આયુર્વેદીક કાર્મસી નડિઆદ.

ક્ષયહર (સિરપસ્ટમીના)

આ સીરપ નામ પ્રમાણે ગુલ બનાવે છે. આ સરખત શાસ્ત્રીય રીતે વનસ્પતિથીજ બનાવેલો છે લાંબા વખતનો હાડ જવર. વિષમ જાર, હાથ, પગ, ખરડો, ખભાનું કળતર તથા હાથપગની બળતરા, શ્વાસ; ક્ષય, દમ, ધતુ ક્ષય, ફેફસાંનો ક્ષય, લોહીનું કશ્મ આવડું છાતીની મુઝવણ, ગભરામણ તથા દુખાવો, સળખમ, કફનું વારંવાર પડવું તથા શુક્રનું અગર કફની જગ્યાએ શીણવાળો અગર પાળો કફ આવવો વગેરે ક્ષયહર સીરપનું સેવન કરવાથીજ આરામ થવા માંડે છે. વાપરવાની રીત—દિવસમાં ત્રણ વખત પાંચ પાંચ ટીપાં દુધમાં નાખી પીવી, પરંજમાં તેજ મરચુ, ખટાશ બંધ કરી દુધ અને ભાત ખાત આ સીરપનું સેવન કરનારને ગેરન્ટીથી ખાત્રીપૂર્વક ઉપલાં દરદો મળે છે, શીશી ૧ નો ૩ ૧-૧૦-૦

- ૧ શુદ્ધ કરતુરી, કેસર ખરાસ, ચંદ્રોદય, રસસીંદુર, અમ્બર, સાચા મોતી વગેરે ઉત્તમ ઔષધો વ્યાજખી ભાવથી ખાત્રી લાયક મળશે.
- ૨ તેલો લીમડાની લીમ્બોળીનું તેજ, માલકાકણીનું તેલ, સુખડનું તેજ અળસીનું તેજ, છાત્ર મોગરીનું તેલ, બદામનું તેલ વગેરે દરેક જાતનાં શુદ્ધ તેલો વ્યાજખી ભાવથી મળશે.
- ૩ દ્રાક્ષાસવ, કુમારીઆસવ, લોહાસવ, કુટળરીષ્ટ—વગેરે આસવો તથા અરીષ્ટો વ્યાજખી ભાવથી મોકલવામાં આવશે.
- ૪ વાસાસવ, ચવન પ્રાશ અવલેહ, અભયામલકી વગેરે અવલેહો ચુર્ણો, ગોળાઓ વગેરે દવાઓ પણ મળશે.

ચૈદ જગન્નાથ જી. દ્વિવેદી આયુર્વેદીક શર્મસી નડિઆદ.

પ્રમેહ માટે ખાસ ચંદ્રપ્રભા ગોળી

આ ચંદ્રપ્રભાના સેવનથી દરેક જાતના પ્રમેહ લાંબા વખતના જીના પ્રમેહ, આંદી વગેરે-ને જડમૂળથી નાબુદ કરે છે, તોલા ૧ ના રૂ. ૧-૦-૦ સવાર સાંજ એક એક ગોળી ગળો, ગોખર તથા આમળાં (રસાયન ચુર્ણ) તો. ૧ને સાંજે સવારે તોલા ૫) પાણીમાં પલાળી મુકવું આ ગોળી ઉપર તે પલાળેલું પાણી ગાળી મધ તો. ૦૧ નાખી પીવું. જરૂરથી જીનામાં જીનો પ્રમેહ ખાત્રીથી મરી જશે

રસાયન ચુ. :—ગળો, ગોખર આમળાં સરખે લાગે લાક ખાંડી વજ્રગાળ કરવું.

ધાતુ સંજીવની. TONIC PILLS

આ ગોળી લેવાથી ગમે તે કારણથી ગુમાવેલી તાકાત પાછી લાવે છે; પુરુષાતન કાયમ રાખે છે તેમજ વીર્ય નિકારના તમામ વ્યાધિઓને મટાડે છે અને વીર્યને ઘટ્ટ બનાવી અરુચિ પુરુષાતન આપે છે. ખરી મરદાઈ આપનાર અને ફીક્કા પડી ગયેલા લોકોમાં ઉપયોગી તત્વો ઉમેરી શરીરને લાલચોળ બનાવનાર આ ગોળી વાપરવાની અમારી ખાસ લલામણ છે. પરંતુની જરૂર નથી.

વાપરવાની રીત—સવાર સાંજ એકેક ગોળી કકડા કરી પાણી અથવા દુધ સાથે લેવી; પગતું ખટાશ અને તેલ અંધ કરનારને એકજ શીશીથી પુરેપુરો લાભ મળે છે.

કોમત ડબ્બી ૧ ગોળી કરના રૂ. ૧-૦-૦ પેકીંગ પોસ્ટેજ જુદું વૈદ જગન્નાથ જી. દ્વિવેદી આયુર્વેદીક દાર્મસી નડિઆદ.

નોકરીની ગુલામીથી છુટવું હોયતો

હુન્નર શિક્ષક

જરૂર ખરીદો.

આજકાલ હન્નર કિશોરોનો જમાનો છે. નેચરોને કોમ્પ્યુટર જાતનો હન્નર આવડે છે તે ઘણી સહેલાઈથી પેતાનો નિર્વાહ કરી શકે છે. પણ નેચરોને કોમ્પ્યુટર જાતનો હન્નર નથી આવડતો તે લોકો હન્નર શીખવાને ઘણા કાકા મારે છે. તેવાઓને સાહેબ આ પુસ્તક ઘણી મહેનત લખીને તૈયાર કરાવ્યું છે. આ પુસ્તકની મદદથી કોમ્પ્યુટર માણસ ઘર બેઠે મહિને પચાસ સો રૂપિયા કમાઈ શકે છે. કીં ૩. ૧—૪—૦

વખર માસ્તરે ઇંગ્રેજી શિખવું હોય તો ખરીદો.

એ ગાર્લડ ટુ ઇંગ્લીશ ટીચર.

ભાગ ૧-૨ બેગા.

કેવળ નવનિર્મિત વખતમા થોડા બચ્ચે ઇંગ્રેજી શિખવું હોય તો એ ગાર્લડ ટુ ઇંગ્લીશ ટીચર જરૂર મળાવો. આ પુસ્તકની મદદથી હન્નરો માણસો ઇંગ્રેજી શીખ્યા છે અને પાતાનું બિવિધ સુધાયું છે. બીજાઓની માફક આ પુસ્તકના જુદા જુદા ભાગો નથી કયા એકજ પુસ્તકમા બધી કિપચોગી માલિનીઓને સમાવેશ કર્યો છે. કી ૩ ૧—૪ ૦ પોસ્ટેજ માફ.

લખા:—ગુકસેતર સાકરલાલ ગુલામીદાસ.

રીચીરોડ અમદાવાદ.

આ વીચારો પરમાર પ્રી. પ્રેસમા છાપ્યા રીચીરોડ—અમદાવાદ.

